Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαὸς ὑψώνεται ἅμα δείξῃ πὼς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια.—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φυσικοὺς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'. ✵ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 15 ΤΟΥ ΘΕΡΙΣΤΗ 1908 ✵ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2 ✵ ΑΡΙΘΜΟΣ 300

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Ἱστορικὰ ξεγυμνώματα (συνέχεια).

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Στὸ μουσικὸ Μανόλη Καλομοίρη.

Ε CLÉMENT. Οἱ «Ἀλυσίδες».

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Ἡ ἱστορία τοῦ Ζωρατκάρου (μετάφραση ἀπὸ τὰ Σανσκριτικά).

ΛΟΥΚΙΑ Τ. ΛΙΑΛΙΟΥ. Ἡ ἐκκλησιὰ τοῦ χωριοῦ.

ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ἀπὸ τὴν κλινικὴ τοῦ καθηγητῆ κ. Γερ. Φωκᾶ.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ. Ἔργα καὶ ἡμέραι.—Τὸ «Παλάτι».

ΤΟ ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ ΤΟΥ ΜΙΣΤΡΙΩΤΗ.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Ἀλκαῖος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΣΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΜΑΝΟΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

Γιά σου, Καλέ, χαρά σου!
Σὰ ροδοχάραμα τὸ μήνημά σου,
σὰ ροδοχάραμα καὶ ἡ νέα σου θωριά,
χάραμα, ξάφνισμα γοργό, κι ἂς πάῃ ἀγάλια [ἀγάλια.

Στὴ γῆ τὴ μυριοδόξαστη, τὴν καταρημασμένη
κι ἀπὸ τὰ ἀνήμερα θεριὰ
κι ἀπὸ τὰκάθαρτα τσακάλια,
στὴ γῆ ποὺ πάντα εἶναι τὸ φῶς καὶ πάντα [κ' ἡ Ἁρμονία,
καλῶς ἤρθες· γιά σου, Καλέ, χαρά σου!
Τοῦ πλάστη ὁ φωτοστέφανος τριγῦρο στὰ [μαλλιά σου
τἄδολα νιᾶτα σου ἱερὰ τὰ δείχνει, καὶ τἀγιάζει,
τῶν κοράκων τὸ κρὰ μὴ σὲ τρομάζῃ.

Μ'ἐσένα πέλαγο ὁ ρυθμός, μ'ἐσὲ καράβι ὁ στίχος
Γιὰ κάμε, πρωτοδούλευτος ὁ μέγας ἄυλος Ἦχος
ἀπὸ τὰ χέρια σου, στὴ γῆ τὴ μυριοδοξασμένη
νὰ πάρῃ σάρκα καὶ νὰ πάῃ καὶ στᾶστρα νὰ [χτυπήσῃ
μὲ τὸ κεφάλι τἀρχαγγελικό·
Ἦχος καὶ Στίχος τὸ παλιὸ νὰ ξαναγίνουν ταίρι
μὲ μιὰ καινούρια ὁρμή.
— Σὲ βλέπω, ἀργοῦψώνεσαι, παλάτι μουσικό! —
Ὥρα καλὴ κι ὥρα ἀγαθή.
Γιά σου, Καλέ, χαρά σου!

8 τοῦ Θεριστῆ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΟΙ ΑΛΥΣΙΔΕΣ

(Γράμμα τοῦ κ. Ε. CLÉMENT καθηγητὴ στὴ Νίκαια τῆς Γαλλίας).

Ἀγαπητὲ κ. Ταγκόπουλε,

Νὰ μὲ συμπαθήσετε ποὺ σᾶς εὐχαριστῶ τόσο ἀργὰ γιὰ τὴν καλοσύνη ποὺ εἴχατε νὰ μοῦ στείλετε τὸ τελευταῖο σας δρᾶμα τὶς «Ἀλυσίδες». Ἤθελα νὰ τὸ ξαναδιαβάσω προτοῦ ἀποφασίσω νὰ σᾶς γράψω τὴ γνώμη μου, καὶ καθὼς δὲ μοῦ πολυπερισσεύει καιρὸς δὲ μοῦ εἶτανε δυνατὸ νὰ τὸ κάνω νωρίτερα.

Βρίσκω στὸ καινούργιο σας ἔργο πολλὰ ποὺ ἀξίζουνε νὰ παινεθοῦνε καὶ μερικὰ ποὺ μποροῦνε νὰ κατηγορηθοῦνε. Θὰ σᾶς φανερώσω εἰλικρινὰ καὶ τὸν ἔπαινο καὶ τὴν κριτική.

Ἀρχίζοντας θὰ πῶ πὼς ὁ σκοπὸ καὶ τὴν ὑπόθεση τοῦ ἔργου σας. Δείχνετε ἀξιέπαινη πρωτοτυπία μὲ τὸ νὰ καταπιάνεστε στὰ δράματά σας ζητήματα κοινωνικὰ ἐπίκαιρα καὶ κάλὰ βαστᾶτε τὰ περήφανα λόγια «Μὲ τὴν Ἀλήθεια, γιὰ τὴν Ἀλήθεια». Εἶναι γενναία δουλειὰ καὶ χρειάζεται θάρρος καὶ ἀληθινὸ πατριωτισμὸ κανεὶς γιὰ νὰ ξεγυμνώσῃ τὴν πληγὴ τῆς συναλλαγῆς, τὴ μικρόπρεπη καὶ βρώμικη αὐτὴ συφωνία ποὺ ἀλυτοδένει τὸ βουλευτὴ μὲ τ' ἀτομικὰ συφέροντα τοῦ ψηφοφόρου — πρᾶμα ποὺ δυστυχῶς δὲ βρίσκεται μόνο στὸ δικό σας τόπο. Δοκιμάσατε νὰ παρουσιάσετε στὴ σκηνὴ τὸν πόλεμο τοῦ τίμιου ἰδανικοῦ μὲ τ' ἀνήθικα ρουσφετολογήματα καὶ νὰ δώσετε τὸν παλμὸ τῆς ζωῆς σ' ἕνα τέτοιο δράμα — καὶ πρέπει νὰ πῶ πὼς στὸ σύνολο πετύχατε μὲ τιμὴ τὸ δύσκολο καὶ τολμηρὸ σκοπό σας. Δὲ μοῦ φαίνεται ὅμως ἡ δυσκολία νὰ βρίσκεται στὴν ἀπροθυμία τοῦ κοινοῦ νὰ παραδεχτῆ μιὰ συζήτηση, ποὺ ὁ κ. Ξενόπουλος ὀνομάζει ψιλόλογο ζήτημα συνείδησης. Ὁ κ. Ξενόπουλος δὲν πολυκολακεύει τοὺς συμπολίτες του μ' αὐτά του τὰ λόγια. Ἡ ἀληθινὴ δυσκολία βρίσκεται στὴν προσωποποίηση τῆς ἰδέας σὲ ἄνθρωπους ἀρκετὰ γενικοὺς γιὰ νὰ κάνουνε τύπους καὶ σύγκαιρα ἀρκετὰ ἰδιωματικοὺς γιὰ νὰ φανερώνουνε μὲ ζωντάνια τὴν ἀνθρώπινη πραματικότητα.

Σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα τὸ καινούριο σας δρᾶμα δείχνει σημαντικὴ πρόοδο σὰν τὸ παραβάλῃ κανεὶς μὲ τὰ πρωτοτερινά σας.

Τὰ δεύτερα πρόσωπα παρουσιάζουνε ἰδιότητες χαραχτηριστικὲς ποὺ τοὺς δίδουνε καλοκομένη ἀτομικότητα. Ὁ ταπεινὸς καὶ καλοκάγαθος Στρατίδης, ἡ πρόστυχη καὶ καυγατζοῦ Στρατίδαινα, ὁ ἡλίθιος Καλόκαρδος, ὁ χλωμόσαχλος Ἀγλύκαντος, ὁ ρητορικὸς Γυαλιστὸς εἶναι προσωπογραφίες ζουγραφημένες ἀπὸ τὴ φύση.

Ἀπὸ τῆς πρώτης σειρᾶς τὰ πρόσωπα ἡ δεσποτικὴ καὶ φιλήδονη Ρωξάνη εἶναι ἡ πιὸ ἀληθινὰ φυσικὴ καὶ ζωντανή.

Δὲν μπορῶ νὰ πῶ τὸ ἴδιο γιὰ τὸ Στρωτὸ καὶ τὴν Ἀστρούλα. Σᾶς κατηγορήσανε πὼς μιμηθήκατε τὸν Ἴψεν, κ' ἴσως νὰ εἶναι ἀλήθεια πὼς ἴσαμε κάποιο βαθμὸ νὰ πάθατε ἀπὸ τὴν ὑποσύνειδη ἐπιρροή του. Τὸ γαλλικό μου γοῦστο δὲν ἔχει ἀπεριόριστο θαμασμὸ γιὰ τὸ ταλέντο τοῦ Ἴψεν. Ὅμως θὰ ἤθελα γιὰ τὸ Στρωτὸ καὶ τὴν Ἀστρούλα νὰ εἴχετε μιμηθεῖ τὴν τέχνη του ποὺ πάντα ξέρει νὰ ζωντανεύῃ ἀτομικὰ τὰ πρόσωπα καὶ νὰ τοὺς δίνῃ δυνατὴ καὶ χεροπιαστὴ ζωή.

Δὲ λέω πὼς ὁ Στρωτὸς καὶ ἡ Ἀστρούλα εἶναι καθαρὰ ἀφαιρημένες ἔννοιες. Κ' οἱ δυὸ ἔχουνε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ καὶ κίνησι καὶ ζωὴ καὶ χρῶμα, καὶ μάλιστα τὸ δεύτερο. Μὰ κόπιασε κανεὶς νὰ βλέπῃ πὼς ἡ ἀγάπη τῆς Ἀστρούλας εἶναι καθάρια πνεματική. Μόλις νὰ τῆς ξεφύγουνε μιὰ δυὸ φωνές, ἕνα δυὸ κινήματα πάθους. Δὲ μοῦ φαίνεται νὰ φερώσατε ἀρκετὰ ζωντανὰ τὸν ἀνταγωνισμὸ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης ἠθικῆς μέσα στὴν ἀντίμαχη ζήλια τῶ δυὸ γυναικῶνε — ἔτσι τουλάχιστο τὸ νομίζω γιὰ τὴν Ἀστρούλα. Θὰ τὴν ἤθελα λιγώτερο ἠρώισσα καὶ περισσότερο γυναῖκα. Συνέπεια εἶναι πὼς δὲ μᾶς συγκινεῖ βαθειά. Τήνε θυμάζει κανεὶς, μὰ τήνε νοιώθει κάπως ἀπόμακρη. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τῆς δώσατε κάτι θεωρίες χειραφετικὲς ποὺ κάπως ξαφνίζουνε σὲ μιὰ καλοαναθρεμένη κοπέλλα. Κι οὔτε μοῦ πολυαρέσει νὰ βλέπω νὰ δέχεται νὰ πλερώνῃ ὁ Στρωτὸς τὰ μαθήματα τῆς ζουγραφικῆς της καὶ νὰ προτιμᾷ τὸ λεύτερο γάμο ἀπὸ τὴ νόμιμη παντρειά. Ἂν ἡ παντρειὰ εἶναι πρόληψη εἶμαι ἀπὸ κείνους ποὺ τήνε νομίζουνε χρήσιμη πρόληψη γιὰ πολὺν καιρὸ ἀκόμα καὶ ποὺ θαρροῦνε πὼς ἡ παντρειὰ δίνει στὴ γυναῖκα περισσότερες βεβαιότητες σταθερᾶς ἀγάπης καὶ ἠθικότητας καὶ μάλιστα ἀξιοπρέπειας.

Ἂς δοῦμε καὶ τὸ Στρωτό. Ἔζησε πέντε χρόνια μέσα στὴν συνενοχὴ τῆς ψευτιᾶς καὶ τῆς μοιχείας. Ἀσύνειδα ἔπεσε κι αὐτὸς στὴν κάγκραινα κ' ἡ ἀδέξια ἐπιρροὴ τῆς Ἀστρούλας δὲ θὰ δυνηθῆ νὰ τονὲ γειάνῃ. Ἀπὸ τὴν πρώτη πράξη ἡ αἰσθηματικὴ αὐτὴ διπλοπροσωπία ποὺ εἶναι παρὰ πάνω ἀδυναμία, παρὰ πάθος μᾶς προετοιμάζει κάπως γιὰ τὴ θλιβερὴ ὑποχώρησι τοῦ Ἱππότη τῆς Ἀλήθειας. Κι αὐτὴν τὴν καταστροφὴ φαίνεται νὰ τήνε μαντεύῃ ἡ Ἀστρούλα καὶ αὐτὸ τήνε σηκώνῃ σὲ ὀργὴ πανώρια. Δίχως ἄλλο αὐτὸ παρουσιάζει ὡραία δραματικὴ συγ-

κίνηση. Κι ὅμως ὁ Στρωτὸς μᾶς φανερώθηκε τόσο μεγάλος καὶ τόσο ψηλὸς ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς, δημιουργεῖ τόσο καλὰ λίγη ὥρα πρ'ν κατρακυλήση πού ἀναγκαζούμαστε νὰ ποῦμε πὼς τὸ πέσιμό του εἶναι πολὺ ἀπότομο κι ὄχι ἀρκετὰ καλὰ προετοιμασμένο. Ἡ ξαφνιστικὴ αὐτὴ ἀντίθεση μᾶς σκοτίζει. Ἀπορροῦμε σὰν ἄξαφνα βροῦμε πὼς τὸ ἀλύγιστο σίδερο δὲν εἴτανε παρὰ ψιλὸ καλάμι, καὶ θυμώνουμε μαζί του γιατὶ ἔφερε σὲ τέτοια χρεωκοπία τὶς ἐλπίδες μας. Ὕστερα ἀπὸ τὴν ὡραία του ἐντύπωση κατὰ τῆς συμμαχίας τῶν τριῶν ὑποψήφιων πόσο μᾶς φαίνεται ἀξιολύπητος σὰν ἀφίνη τὴ Ρωξάνη νὰ τονὶ πιάση στὴν πρόστυχη παγίδα της. Εἶναι κρῖμα πού δὲ θελήσατε νὰ δρκματοποιήσετε πίσω στὴ σκηνὴ τὴ μάχη πού βέβαια θὰ γίνεται μὲς τὴν καρδιὰ τοῦ Στρωτοῦ ἀνάμεσα εἰλικρίνεια καὶ σιχαμερὴ συνθηκολόγηση. Κι ὅμως πρέπει νὰ κατάλαβε μέσα του κι ἀφιβολίες καὶ ἀνεμοζάλες ἀνάστασης προτοῦ ὑποχωρήση ἄναντρα. Τί νὰ νίκησε τὴ συνείδησή του; ἡ φιλοδοξία γιὰ ἡ τυραννία τῆς σάρκας; Μόνο συμπεράσματα μποροῦμε νὰ κάνουμε. Ἐκεῖνος τὸ κεφάλι του μόνο σκύβει πάνω στὴ σκηνή· ὅλα τὰ ἄλλα γίνουνται στὰ παρασκήνια. Ἐμεῖς δὲν εἴδαμε τὴν πάλη.

Ἡ κίνηση, ἡ συναρμολογή κ' ἡ κυβέρνηση τῶ σκηνῶ δὲν εἶναι ἄτεχνες ἂν καὶ μερικοὶ κριτικοὶ εἶναι ἐναντίας γνώμης. Κ' ἴσις ἴσια βρίσκω πολὺ καλὴ τὴ σκηνὴ πού ἀνοίγει τὸ δρᾶμα: Οἱ χαραχτήρες καὶ οἱ δραματικὲς σκηνὲς φανερώνουνται σ' ὅλη τους τὴν ἐνέργεια. Στὴ δεύτερη πράξη ἡ σκηνὴ τῶν ὑποψηφίων εἶναι πολὺ διασκεδαστικὴ μὲ τὴν πίκρα της. Τὰ μασσολογήματά τους, ἡ σαστισμάρα τους μπροστὰ στὸν εὐνοούμενο ὑποψήφιο πού φοβοῦνται εἶναι ἠθογραφικὲς σκηνὲς ἀρκετὰ νόστιμες. Καὶ τέλος στὴν τρίτη πράξη ἡ σκηνὴ μεταξὺ Στρωτοῦ καὶ Ἀστρούλας εἶναι πολὺ δυνατή. Μ' ἂν ἡ Ἀστρούλα εἶναι μεγάλη, ὁ Στρωτὸς φανερώνεται μικρός. Ἡ λύση—ἀπὸ τὴ φωνὴ τῆς Ἀστρούλας, φωνάζοντας στὸν πατέρα της νὰ διώξη τὸ λερωμένο αὐτὸ κόσμο—ἴσαμε τὸν ὀργισμένο μπάτσο πού τοὺς χτυπάει ὅλους πάνω στὸ μάγουλο τῆς Ρωξάνης κάνει πολλὴ ἐντύπωση. Κι ὁ ἴδιος ἐσεῖς τὸ εἴπατε· κ' εἶναι ἀλήθεια πὼς ἐδῶ ὁ μπάτσος εἶναι ὅσο τραγικὸς καὶ τὸ μαχαῖρι.

Συμπεραίνω πὼς ἂν οἱ «Ἀλυσίδες» δὲν εἶναι ἀριστούργημα, εἶναι ὅμως ἔργο σοβαρῆς ἀξίας καὶ ψηλῆς ἠθικῆς.

E. CLÉMENT

Ἡ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΖΑΡΑΤΚΑΡΟΥ (1)

(Μαχαβάρατα, 1,15,1—48,22).

....Σ' ἀφτὸν τὸν ἴδιον τὸν καιρὸ ὁ μέγας Ζκρατκάρος
Ὁ ἀσκητεφτὴς πλανέθηκε παντοῦ στὴν οἰκουμένη
Κι' ὅπου ἡ βραδειὰ τὸν εὕρισκε στὸ σπῖτι ἦταν [τοῦ μάντη.
Κ'ἦταν πιστὸς ὁ ὑπέρλαμπρος στ'ἀσκητικό του τάμα
Κ' ἐπῆγαινε νὰ λούζεται στἄγια προσκυνητήρια,
Κ'ἔπομενότουν πάντα του τῆς ἀρετῆς τὸ δρόμο.
Ἀέρα μόνον ἔτρωγε, θροφὴ δὲν ἐγενότουν
Ὁ μάντης, κι'ὅλο ἐλίγναινε μέρα μὲ τὴν ἡμέρα.
Κι' ἀντάμωσε κρεμάμενους μὲ τὸ κεφάλι κάτου
Ὅλους του τοὺς προπάτορες ἀπάνου σ' ἕνα λάκκο.
Ἀπὸ μία φούντα λήμερης οἱ δύστυχοι ἐκρατιῶνταν,
Ἀλλὰ κ'ἡ φούντα μόνο μιὰ κλωστὴ γερὴ εἶχε ἀκόμα,
Καὶ γάλι γάλι ὁ χάμουργας,ποῦ κατοικεῖ στὲς τρύπες
Τὴν ἐρουκάνιζε κι'ἀφτὴν μὲ τὰ ψηλά του δόντια.
Κι' ὁ Ζκρατκάρος ὁ σοφὸς μὲ βλέφαρο θλιμμένο
Ἐσίμωσε τοὺς δύστυχους, ποῦ κρέμονταν στὸ λάκκο,
Ποῦ βοήθειο οἱ δόλιοι ἐχάλεβαν,ποῦ σάρκα πλιὰ [δὲν εἶχαν.
Καὶ ποῦ δὲν ἔτρωγαν θροφή,καὶ τοὺς ἐμίλησε ἔτσι: —
«Ποιοὶ εἴσαστε ἐσεῖς ποῦ κρέμεστε κρατιούμενοι [ἀπ' τὴ φούντα
Τῆς λήμερης; Τἀδύνατο χόρτο τὸ τρώει στὴ ρίζα
Ἀγάλι ἀγάλι ὁ χάμουργας,ποῦ κατοικεῖ στὲς τρύπες
Μιὰ μόνη ρίζα τοῦμεινε κι' ἀφτὴν τὴ ρουκανίζει
Ὁ χάμουργας σιγὰ σιγὰ μὲ τὰ ψιλά του δόντια,
Καὶ θὰ τὴν κόψει γλίγωρα, τί τἄκοπο εἶνε λίγο.
Μὰ τότες θὲ νὰ λένετε σὲ τούτη τὴ ρουφήχτρα.
Λυπιοῦμαι ἐγὼ νὰ σᾶς θωρῶ μὲ τὸ κεφάλι κάτου·
Δεινὴ σᾶς ἠῦρε συφορά· καλὸ τί νὰ σᾶς κάμω;
Μιλεῖτε· ἀπὸ τὴ δυστυχιὰ νὰ σᾶς ξεβγάλω ἀμέσως.
Ἀπὸ τὴ θεση τὴ δεινὴ τὸ τέταρτο ἢ τὸ τρίτο
Τῆς ἄσκησής μου,ἢ τὸ μισό,μπορεῖ νὰ σᾶς ξεβγάλει.
Μιλεῖστε μου, κι' ὁλάκερη τὴν ἄσκησή μου δίνω
Γιὰ λυτρωμό σας, ἂς γενεῖ τὸ θέλημά σας τώρα».
Κι'ἀπάντησαν οἱ πρόγονοι στὸ Ζκρατκάρο τότες: —
«Ὦ σὺ ποῦ ζεῖς σὰ σπουδαστής, μόλο ποῦ ἐγί- [νης ἄντρας, (2)
Πρῶτε βραχμᾶνε,ποῦ ποθεῖς νὰ μᾶς γλυτώσεις ὅλους,
Μ' ἀσκητισμὸ δὲ δύνασαι τὴ συφορὰ νὰ γιάνεις.
Κ'ἐμεῖς σταθήκαμε ἀσκητὲς κ' εἴχαμε νὰ γεφτοῦμε
Τῆς ἄσκησής μας τοὺς κοφπούς· μὰ σβήνεται ἡ [γενιά μας,
Γι'ἀφτὸ θὰ πέσουμε σ'ἀφτὴν τὴν ἄπαστρη ρουφήχτρα
Φίλε, γιατὶ κρεμιόμαστε μὲ τὸ κεφάλι κάτου
Ὁ νοῦς μας εἶνε σκοτεινός· δὲν ξέρουμε ποιός εἶσαι
Μόλο ποῦσαι περίφημος στὸν κόσμο τῶν ἀνθρώπων.
Ὦ σὺ ποῦ μεγαλότυχος θὲ νᾶσαι σὰ γεράσεις,
Βραχμᾶνε,μᾶς λυπήθηκες τοὺς ἄτυχους τοὺς δόλιους,
Σ' ἐμᾶς τὸ σπλάχνος σ' ἔφερε, ποιοὶ εἴμαστε [ἀφοκράσου· —
Εἴμαστε μάντιδες κ' ἐμεῖς, εἴμαστε ξακουσμένοι
Λεγόμαστε Ἰαϊάβαρες, προφῆτες ξακουσμένοι,
Καὶ πάντα μας βασταξαμε τ' ἀσκητικό μας τάμα.
Μὰ ἀπὸ τὸν κόσμο τοὐρανοῦ ξεπέσαμε ἐδῶ κάτου,

1) Ὁ βασιλιᾶς Ζαναμαιζάϊας γιὰ νὰ ρδικήσει τὸν πατέρα του Παριξίτη, ποὖχε πεθάνει ἀπὸ τὸ δαγκαμα τοῦ ὀφιοδαίμονα Τάξκα, (ἰδὲς στὸ περιοδικὸ ὁ «Διόνυσος» ἀριθ. 9 τὴ μετάφρασή μου τῆς ἱστορίας τοῦ Παριξίτη) εἶχε ταχτεῖ νὰ καταστρέψει ὅλους τοὺς ὄφιους. Γι' ἀφτὸν τὸ σκοπὸ ἐπρόσφερε μιὰ μεγάλη θυσία. Οἱ ὀφιοδαίμονες κρουσμένοι ἀπὸ τὴ δύναμη τοῦ ξορκιοῦ του ἐρχόνταν νὰ πέσουν στὴ φλόγα τοῦ βωμοῦ κ' ἐκαιόνταν ἕνας ἕνας, ὥς ποῦ ἦρθε καὶ ἡ σειρὰ τοῦ βασιλιᾶ τους. Τοῦτος ἠθέλησε νὰ προφυλαχθεῖ στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Ἴντρα· ἀλλὰ ἡ δύναμη τοῦ μαϊκοῦ ἦταν τέτοια, ποῦ κι' ὁ θεὸς ἄρχιζε νὰ κλονίζεται στὸ θρόνο του καὶ θἄπεφτε κι' ὁ ἴδιος στὴ φλόγα ἂν δὲν ἀπολνοῦσε τὸν Τάξακα. Ὁ μάντης Ἄστικας (ὁ Εἷνες) μ' ἕνα ἄλλο ξόρκι ἐσταμάτησε τὸν ὀφιοδαίμονα ἀνάερα, ἐπαρουσιάστηκε στὸ βασιλιᾶ Ζαναμαιζάϊα καὶ τὸν ὕμνησε τόσο, ποῦ ὁ βασιλιᾶς ἐφχαριστημένος ἠθέλησε νὰ τοῦ παραχωρήσει μιὰ χάρη. Ὁ Ἄστικας τοῦ ζήτησε τὸ λυτρωμὸ τῶν ὄφιων ποῦ ἀπόμεναν, κι' ὁ βασιλιᾶς γιὰ νὰ μὴν ἀθετήσει τὸ λόγο του ἔπαψε τὴν ὀφιοθυσία.—Τέτοια ἦταν ἡ φαινομενικὴ ἀφορμὴ τοῦ χαλασμοῦ τῶν ὄφιων, ἀλλὰ ἡ ἀληθινὴ αἰτία ἦταν ἡ κατάρα τῆς μάννας του. Οἱ ὄφιοι, μιὰ τάξη δαιμόνων, ἦταν γυιοὶ τοῦ δημιουργοῦ Κάσιαπα, ἑνοῦ ἔγγονα τοῦ κοσμοπλάστη Βράχμα, καὶ τῆς Κάδρους· καὶ γιατὶ εἶχαν παρακούσει κάποια διαταγή της, ἡ μητέρα τοὺς ἐκαταράστηκε νὰ καοῦν στὴ στιὰ τῆς θυσίας, μετριάζοντας ὅμως τὴν κατάρα της ἐπρόσθεσε πῶς θὰ τοὺς ἐγλύτωνε ἀπὸ τὴν καταστροφὴ ἕνας βραχμᾶνος γεννημένος ἀπὸ μιὰν ὄφισσα, καὶ τέτιος ἦταν ὁ Ἄστικας. Τὸ ποίημα ποῦ δοκιμάζουμε νὰ μεταφράσουμε περιγράφει τὴ θαμαστὴ γέννηση τοῦ λυτρωτῆ τῶν ὄφιων.

2) Κάθε βραχμᾶνος ἐπερνοῦσε δώδεκα χρόνους τῆς ζωῆς του στὸ σπίτι ἑνοῦ διδάχου σπουδάζοντας τὰ ἅγια γράμματα καὶ ὑπηρετῶντας τον. Δεκοχτὼ χρονῶν ἐλάβαινε τὴν ἀπόλυση, ἐξαναρχόνταν στὸν τοπο του κ' εἶχε χρέος νὰ παντρεφτεῖ καὶ ν' ἀποχτήσει τέκνα. Γιὰ τοὺς Ἀνατολίτες ὅλους ἡ ἀτεκνία εἶνε σοβαρὴ ἔλλειψη, καὶ γιὰ τοὺς Ἰνδοὺς πάρα πολὺ μεγάλη· οἱ πεθαμένοι προπάτορες θρέφονται ἀπὸ τὶς χοὲς ποῦ καθημερνῶς τοὺς προσφέρνουν οἱ ἀπόγονοί τους καὶ χωρὶς ἀφτὲς εἶνε καταδικασμένοι νὰ χάσουν τὸν οὐρανὸ καὶ νὰ πέσουν στὰ Τάρταρα.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΞΕΓΥΜΝΩΜΑΤΑ*)

§ 4

Ὁ ὀργανισμὸς τῆς Ναυτιλίας.

Εἴτανε κι αὐτὸς συνεταιρικός, καθὼς ἡ Ἀμπελακιώτικη βιομηχανία. Κάθε ναύτης καὶ τὸ μερίδιό του. Λοιπὸν κάθε ναύτης καὶ πρόθυμος δουλευτής· καὶ συνάμα τόσο φιλόδοξος, τόσο ἕτοιμος νὰ νοιώση καὶ νὰ συχωνέψη μὲ τὸ εἶναι του ὅ,τι σημαντικὸ παρατηροῦσε στὰ ταξίδια του, ποῦ ἀνέβαινε, ὅλο ἀνέβαινε κι ὁ νοῦς του κ' ἡ θέση του. Μποροῦσε μὲ τὸν καιρὸ νὰ καταντήση καραβοκύρης κι αὐτός. Μὰ καὶ καραβοκύρης ἂ δὲν καταντοῦσε, πάντα ἀνθρώπιζε καὶ καλλιεργοῦσε τὰ πιὸ ἀρχοντικὰ προσόντα ποῦ τοῦ ἀποδώσαμε παραπάνω Σὰν ἀπίστευτο φαίνεται, εἶναι ὅμως μαρτυρημένο πῶς τὴν ἐποχὴ ἴσα ἴσα ποῦ ὀργανίζανε τἄταχτα ἐκεῖνα καταδρομικὰ κινήματα ποῦ μὲ τὸ δικιο μας τὰ κατακρίναμε, κυβερνοῦσανε τὶς ἐμπορικές τους δουλειὲς μὲ τόση δικαιοσύνη καὶ τιμιότητα, ποῦ ὁμόλογα καὶ χρεωστικὲς τοὺς εἴτανε ἄγνωστα πράματα. Ὅσο μιὰ χρεωκοπία ἢ ναυταπάτη, μήτε ἀκουστὰ δὲν τὴν εἴχανε. Τουλάχιστο στῆς Ὕδρας τοὺς νόμους (1818), κανένα ἄρθρο δὲν κανονίζει τιμωρία γιὰ τέτοιες ἀνομίες, κ' οἱ νόμοι πάλε τῶ Σπετζῶνε (1814) μόλις ἀνχφέρνουνε δυὸ λόγια γιὰ «κάτι ἀσυνήθιστες ἀταξίες ποῦ ἀκουστήκανε», καὶ δὲ βαζουνε μήτ' αὐτοὶ τιμωρίες.

Ὡς τόσο ἔξω ἀπὸ τὴν ἐμπορικὴ τὴ ζωή, ἔξω ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ τὴ διαγωγή, ἔξω ἀπὸ τὴν κοσμογνωρισιὰ καὶ τὴν ἀρχοντιά, βρίσκουμε καὶ στοὺς νησιῶτες τὰ ἴδια κοινὰ ψεγάδια ποῦ σ' ὅποια ἐποχὴ καὶ σ' ὅποιο μέρος κοιτάξουμε τἀνταμώνουμε, ἀπαράλλαχτα καθὼς ταξιδεύοντας θἀνταμώσουμε πάντα τὴ μαυριδερὴ τὴ ρωμαϊκὴ ὄψη. Ἐπειδὴ ἐξόν ἀπὸ τὰ καταδρομικὰ ἐκεῖνα ἀνομήματα, βλέπουμε μέσα στὴν κοινωνικὴ δοίκηση τῶ νησιῶνε, καὶ μάλιστα τῶν τριῶν πρώτων Ὕδρας, Σπετζῶν καὶ Ψαρῶν, τέτοια ἀτοπήματα, ποῦ θἄλεγες κι ἀπὸ ἀγγέλοι γινόντανε ἄξαφνα δαιμόνοι οἱ καλοί μας οἱ θαλασσινοί! Τὴ στάση τῶν Ψαριανῶν ἐναντίον τῶν Δημογερόντων τους (1815) ἔγινε ἀνάγκη νἄρθη ὁ Καπετὰν Πασᾶς νὰ τὴ σταματήση. Ἀκόμα προτήτερα, στὰ 1800, ἔχουμε παρόμοιες ταραχὲς ὄχι μονάχα στὶς Σπέτζες, ποῦ τὶς εἶχε βολέψει κι αὐτὲς ὁ Καπετὰν Πασᾶς, μὰ καὶ στὴν Ὕδρα, καὶ μάλιστα κάτι πιὸ σοβαρές. Διορίστηκε τότες, ἀπὸ τὸν Καπετὰν Πασᾶ πάλε, ἕνας μονάχα Κυβερνήτης, ὁ Γιώργης ὁ Βούλγαρις. Μὰ κι ἀργότερα ξεσπάσανε οἱ Νυδριῶτες, μάλιστα ὅταν ἔκλεισε ἡ Εἰρήνη τοῦ 1815. ποῦ δεν ἔβγαζε πιὰ μεγάλα κέρδη ἡ ναυτιλία. Τόσο ἀνοικονόμητοι καταντήσανε τέλος, ποῦ λέχτηκε πῶς αὐτοὶ πρῶτοι πρῶτοι ἀρχινήσανε τὸν Ἀγώνα. Εἴτανε ναί, ἀπὸ τοὺς πρώτους ποῦ ἀρχινήσανε. Ἂν ὅμως δὲν κατόρθωνε νὰ τοὺς περιμαζέψη καὶ νὰ τοὺς κυβερνήση ὁ Λαζαρος Κουντουριώτης καὶ μερικοὶ ἄλλοι πρόκριτοι, Κύριος οἶδε σὲ τί λογῆς πειρατικὰ κυνήγια θὰ κατρακυλούσανε πάλε.

Αὐτὰ εἶναι ποῦ κάνουνε τὸν ἐθνικό μας χαραχτήρα, καὶ μάλιστα τὸ χαραχτήρα τοῦ πιὸ ξυπνοῦ καὶ τοῦ πιὸ νοικοκυρεμένου Ρωμιοῦ, ἀπὸ τοὺς πιὸ

*) Ἡ ἀρχή του στὸν ἀριθ. 281.

Οὐδὲ λόγο δυσάρεστο δὲ θένα ξεστομίσεις,
Κι' ἅμα δυσάρεστο συμβεῖ θὲ νὰ σὲ παραιτήσω,
'Εσένα καὶ τὸ σπίτι σου». - 'Ετσι τῆς εἶπε ὁ μάντης.
Κ'ἡ ἀδερφὴ τοῦ δράκοντα, τοῦ βασιλιὰ Βασούκη,
Τ'ἀπάντητε λυπητερὰ λυωμένη ἀπὸ τὴ θλίψη : —
«Ἂς εἶνε». — Καὶ τὸν ἄντρα της ἡ πολυξακουσμένη
Τὸ δύσκολοφχαρίστητον ἐσίμωσε μὲ τρόπο
Κ'ἔπειτα ἀπάνου σὲ καιρὸ μιὰ μέρα, ἀφοῦ εἶχε λάβει
Τὰ καταμήνια, ἐλούστηκε, κι'ὅπως τὸ θέλει ἡ τάξη
'Εσίμωσε τὸν ξακουστὸν τὸν ἄντρα της ὀπίσω
Κ'ἐκαταπιάστηκε παιδὶ πούχε τῆς στιγμῆς τὴ λάμψη,
Πούχε λαμπράδα σὰν ὁ 'Αγγέλος, ὁ φίλος τῶν ἀν-
θρώπων (7).

(Στὴν φύλλο φύλλο τελειώνει)

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

7) 'Ο θεὸς τῆς ὀργῆς.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΤΟ ΠΑΛΑΤΙ

"Ολα τὰ ξέχασα πιά, ὅλα. Καὶ τὰ γλυκὰ τραγούδια καὶ τὶς παθητικὲς μπαλάντες του καὶ τὶς ἄλλες τὶς ξεπλανεύτρες ἁρμονίες πού ξεχυνόντουσαν ἀπὸ τὸ πιάνο — ἀπὸ τὴν ψυχή του μέσα. Καὶ θυμάμαι μοναχά, καὶ θὰν τὰκούει ὁλοένα ἡ ψυχή μου, τὸ πέμπτο μέρος ἀπὸ τὴ «Ρωμαϊκη σουΐτα» του, τὸ «Παλάτι» του τὸ παραμυθένιο, πού τὸ σκεδίασε πάνου σὲ δώδεκα στίχους τοῦ Παλαμᾶ καὶ τοῦ Ψυχάρη καὶ τὸ θεμέλιωσε στὸ βαθὺ τράφο πού ἄνοιξε στὴ Ρωμαΐκη σκέψη καὶ στὴ Ρωμαΐκη ψυχὴ ὁ ἱερὸς ἀγώνας τῆς 'Ιδέας.

"Ολος ὁ ἀγώνας μὲ τοὺς κατατρεμούς του, μὲ τὶς θυσίες του, μὲ τὰ δάκριά του, μὲ τὸ πεῖσμα του, μὲ τὴ λύσσα του, μὲ τὶς βρισιές του, μὲ τὴν ἁγιοσύνη του, μὲ τὰ ὄνειρά του, μὲ τὶς ἐλπίδες του, μὲ τὶς ἀπαγοήτευές του, μὲ τὶς λαχτάρες του — ὅλος ὁ ἀγώνας μας ὁ πλατὺς κι ὁ γιασμένος ξεπετιούνταν ἐξιδανικεμένος μέσα ἀπὸ τὰ κόκκαλα τοῦ πιάνου. Τὸ πιάνο δὲ μιλοῦσε κείνη τὴν ἱερὴ στιγμή. 'Ο Ψυχάρης κήρυχνε κι ὁ Παλαμᾶς τραγουδοῦσε κι ὁ Πάλλης γρόθιαζε κι ὅλ' οἱ διαλεχτοὶ ἐργάτες τῆς 'Ιδέας ἔκρουαν τὴ λύρα τους ἢ ἀνεμογύριζον τὴ σφεντόνα τους ἢ στρώνιανε μὲ δαφνοῦλες καὶ μὲ βάγια τὸ δρόμο τῆς Νίκης.

Λίγοι εἴμαστε οἱ καλεσμένοι σὲ κείνη τὴν ἀληθινὴ μουσικὴ λειτουργία, σὲ μιὰ ἁπλόχωρη κάμαρα τοῦ Ξενοδοχείου «'Ερμῆς», τὴν περασμένη Παρασκευὴ νύκτα. Λίγοι εἴμαστε καὶ ὅλοι λίγο πολὺ μπασμένοι στὸν ἀγώνα. Μὰ εἴντουσαν καὶ δυὸ διαλεχτοὶ ἐργάτες τῆς 'Ιδέας μαζί μας, ὁ Κωστῆς Πολαμᾶς καὶ ἡ κ. 'Αλεξάντρα Παπαμόσκου. Καὶ τοὺς δυὸ αὐτουνοὺς ὁλοένα καὶ τοὺς κρυφοκοίταζα ὅσο τὸ «Παλάτι χτιζότανε. Καὶ θαρροῦσα πὼς ἔβλεπα ἁπλωμένη στὴν εἰδή τους ὅλη τὴ συγκίνηση κι ὅλη τὴ χαρὰ κι ὅλο τὸ θαμασμὸ πού συγκλονοῦσε τὴν ψυχή τους. Γιατὶ πρέπει νἆναι κανεὶς γερὰ μπασμένους στὸν ἀγώνα γιὰ νὰ νιώσει τὸ «Παλάτι», ὅπως καὶ γιὰ νὰν τὸ γράψει. Γιατὶ γιὰ νὰ χτίσεις ἕνα τέτιο «Παλάτι», δὲ σώνει νἆσαι μοναχὰ καλὸς μουσικός· πρέπει νἆσαι κι ἀφοσιωμένος ἐργάτης τῆς 'Ιδέας.

Καὶ τέτιος εἶναι ὁ Καλομοίρης. "Οσες φορὲς εὐτύχησα νὰ κουβεντιάσω μαζί του δὲν μποροῦσα νὰ ξεχωρίσω καλὰ καλὰ ἂν ἔχω νὰ κάνω μὲ μουσικὸ ἢ μὲ κανένον ἀπὸ τοὺς δικούς μας — τοὺς πρώτους, ἐννοεῖται, καὶ τοὺς ἀληθινὰ δικούς μας. Τὸ μεγάλο του ὄνειρο, νὰ νικήσει ἡ 'Ιδέα. Καὶ γιὰ νὰ ἰδεῖ τὄνειρό του σαρκωμένο, εἶναι ἕτοιμος νὰν τὰ θυσιάσει ὅλα, κι αὐτὴν ἀκόμα τὴ Δόξα, πού ἀπὸ τώρα ἀρχίνησε νὰν τοῦ χαμογελάει καὶ νὰν τοῦ ἀνοίγει τὴν πλατιά της ἀγκαλιά.

...."Οταν πνίγηκαν οἱ τελευταῖοι ἦχοι τοῦ πιάνου, μέσα σὲ θαμασμὸ καὶ χεροκροτήματα, ὁ Παλαμᾶς τοῦ εἶπε κατασυγκινημένος :

— Τὴ μουσικὴ τὴν αἰστάνουμαι μὰ δὲν τὴν κατέχω. Νὰ σοῦ πῶ ἂν εἶναι μεγάλο τὸ ἔργο σου, δὲν τὸ ἀποκοτάω. Ξέρω μοναχὰ πὼς μὲ συγκίνησες βαθιά, πολὺ βαθιά, καὶ σ' εὐγνωμονῶ.

Τὸν τοῦ ἀπαντᾶ ὁ Τεχνίτης, δὲ θυμάμαι. Θυμάμαι μοναχὰ πὼς ὅτα φεύγαμε, ἔσκυψε καὶ φίλησε τὸ χέρι τοῦ Ποιητῆ.

Καὶ συλλογίστηκα :

— Νά, ἀληθινὸς τεχνίτης, καμωμένος νὰ δημιουργήσει μεγάλα ἔργα, ἀφοῦ ξέρει νὰ σέβεται τὰ Μεγάλα !

Καὶ βρῆκα σωστὸ ὅ,τι μοῦ προφήτεψε ὁ Παλαμᾶς, λίγη ὥρα πρὶ μᾶς μπάσει ὁ τεχνίτης στὸ «Παλάτι του :

— Κάτι μοῦ γλυκοκελαδεῖ στὴν ψυχή μου πὼς ὁ Καλομοίρης θἆναι ὁ μελλούμενος μουσικὸς τῆς Ρωμιοσύνης πού θὰ δώσει φτερὰ στὰ τραγούδια μας κα θὰ χρυσοντύσει μὲ ἤχους τὰ ὄνειρά μας !.....

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΔΙΗΓΗΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΡΩΣΤΟΥΣ

Δημοτικὸ Νοσοκομεῖο «'Η 'Ελπίς». «Αἴθουσα Σωρανός». Κλινικὴ τοῦ καθηγητῆ κ. Γεράσιμου Φωκᾶ.

'Αριθ. 18.

Μαρία Φραγκεδάκη, 35 χρονῶν, χήρα, ἀπὸ τὴν Κρήτη ἔχει φυματίωση τοῦ δεξιοῦ ἀκροποδαριοῦ καὶ φυματιώδικα ἕλκη στὸ δέρμα τοῦ δεξιοῦ βραχιονιοῦ καὶ στὸ χεροκάλαμο.

«Ὑπόφερα τοῦ λιναριοῦ τὰ παθη, ἀφόντας ἔχασα τὸν ἄντρα μου καὶ δῶ, γληγορώτερα δὲ θυμᾶμαι νὰ μοῦρθε ἀστένεια· ὅταν ἤμουν λεύτερη ἤμουν σὰν τὸ ραχόμηλο· ὕστερα, ἀπόμεινα σὰν καλαμιὰ στὸν κάμπο, ὕστερα εἶν' τὰ πάθια μου· τί νὰ σᾶς πῶ, κύριε γιατρέ ! 'Εμεινα ἄναντρη καὶ βασανίστηκα πολύ. 'Ε ! τὸν καιρὸ πού ἦρθανε οἱ 'Ελληνες στὴν Κρήτη μοῦ εἶχαν πρηστῆ οἱ ἐλιές μου· δυὸ μῆνες κράτησαν πρησμένες καὶ ὕστερα ἄνοιξαν κ' ἔβγαζαν πὸ μέσα ὅλατα καὶ μετά, ἕνα μῆνα, κλείσανε· μοῦ εἶπαν πὼς εἶναι στρόφολα· ἔζη ὁ ἄντρας μου καὶ μὲ διατήρησε καὶ σηκώθηκα γλήγορα· ὕστερα πέθαν' ὁ ἄντρας μου ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια· κι' ἀπὸ στενοχώρια κι' ἀπὸ κόπο μοῦ προέρθε τὸ πόδι μου. Στὴν ἀρχὴ μοῦ φάνηκε ὅτι μὲ κοπάνισε τὸ παπούτσι μου καὶ ρέθισε τὸ πόδι μου· κ' ἐκεῖ στὸν κόμπο στὸ μεγάλο δάχτυλο πρήστηκε· καὶ μοῦ παραγγείλανε οἱ γιατροὶ μπάνια· κι' ἀπ' αὐτὰ τὰ μπάνια ἦρθε καὶ πρήστηκε περισσότερο καὶ ρέθισε περισσότερο κι' ἄνοιξε κ' ἔτρεχε· πρῶταν ἦταν ἐκεῖ, ὕστερα ἄνοιξαν παρέκει ἄλλες τρύπες· μαζὶ μ' ἐπόνεσε κι' ὁ ἄγκωνας καὶ πρήστηκε κι' αὐτός. 'Υστερα πρήστηκε ὅλο τὸ χέρι καὶ κοκκίνισε· κ' εἶπα πὼς θὰ μοῦ πέση πιὰ μὲ μιᾶς ὅλο τὸ χέρι μου· ὕστερα ἄνοιξε τρύπες καὶ ξέρεξε· τότες ξαλάφρωσα καὶ μποροῦσα καὶ τὸ κουνοῦσα· ἐδῶ στὸν ἄγκωνα τὸ κουνῶ λιγάκι, ἀλλὰ δὲ μπορῶ νὰ τὸ κλείσω ὁλότε-

---

δὲν κατορθώσανε νὰ τὴ μαλακώσουνε, ἐπειδὴ ἀλύπητα τοὺς βύζαξε καὶ τοὺς προετοίμασε γιὰ τὸ τέλος πού δὲν ἀργοῦσε.

'Από τὰ μισοαυτόνομα ἐκεῖνα μέρη τῆς 'Ηπειρος περιῶντας στὰ βουνὰ τῆς Μάνης, βρίσκουμε κ' ἐκεῖ πῶς τὸ κάθε χωριὸ εἶχε τὸν καπετάνιο του, πῶς τέσσερα εἴτανε τὰ *μεγάλα Καπετανᾶτα*, Ζαρνάτα, Ζυγός, Κακοβούλια καὶ Σκουτάρι, καὶ πῶς ὅλοι οἱ Καπετανέοι ἀποτελούσανε τὸ Συμβούλιο πού κυβερνοῦσε τὸν τόπο, ὅμως ὕστερ' ἀπὸ τὰ περιστατικὰ τοῦ 1770 τοὺς ἔβαλε ἡ Πύλη κ' ἕναν *Μπέη*, μὰ κι αὐτὸν ἐκλεγμένο ἀπὸ τοὺς ἴδιους. Τὸ πιὸ περίεργο τῆς κοινοτικῆς ἐκείνης μηχανῆς εἴτανε τὰ οἰκογενειακὰ τὰ δικάσματα, πού κομματιάζανε τὴ δοίκηση πιὸ ἀποτελεσματικὰ κι ἀπὸ τὶς Σουλιώτικες φάρες. Δὲν εἶναι βέβαια πρωτοφανέρωτα πράματα ὅλ' αὐτά, τἀναφέρνουμε ὅμως πάλε γιὰ νὰ παρατηρήσουμε πῶς τὸ παμπάλαιο φυσικὸ τῆς φυλῆς, νὰ μοιράζεται δηλαδὴ σὲ κοινοτικὰ κέντρα ἀνεξάρτητα τόνα ἀπὸ τἄλλο, σὲ ὀλιγαρχικὲς νὰ ποῦμε δημοκρατοῦλες, ἔπαιρνε τέτοιο δρόμο αὐτοὺς τοὺς καιρούς, πού ἂ δὲν ἄλλαζε τὴν ὄψη τῆς Ρωμιοσύνης ἡ ἑνωτικὴ ἐπιρροὴ τοῦ νέου πολιτισμοῦ καὶ τῆς Φιλικῆς 'Εταιρίας, θὰ εἴχαμε ἴσως ὡς τὰ σήμερα ἀρίθμητες τέτοιες Κοινότητες μὲ κάμποση σωτερικὴ λευτεριά, μὲ καταστροφὲς ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρό, καὶ μ' ἕνα φόρο στὴν Πόρτα. Εἶδος οὐδέτερη ὕπαρξη, μήτε Κόλαση μήτε Παράδεισο, καὶ τὸ χερότερο, μήτε *Ἔθνος*. 'Αν τύχαινε μάλιστα νὰ λείψη ὁ Κυρίαρχος, βέβαια πῶς θἀρχίζανε οἱ ὁμόφυλοι σπαρκγμοί, πότε φατρίες, πότε κοινότητες, ἂν ὄχι καὶ φαμελιές, ἢ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη.

Πρὶ ν' ἀποτελειώση τὴν περιοδεία του ὁ φίλος, μᾶς φέρνει καὶ σὲ μερικὲς ἄλλες Κοινότητες, ἀπ' αὐτὲς ὅμως θἀγγίξουμε δυὸ μονάχα, τὰ *Γιάννινα* καὶ τὴ *Χίο*. 'Οχι βέβαια μὲ σκοπὸ νὰ περιγράψουμε τὰ κοινοτικά τους, πού κατανοοῦνε παντοῦ τὰ ἴδια, μόνο πού τῆς Χίος εἴτανε κάτι πιὸ ὀλιγαρχικά· μὰ γιὰ νὰ σημειωθῆ πῶς ἀπὸ τὰ δυὸ ἐκεῖνα κέντρα βγήκανε καὶ σκορπιστήκανε στὸν ἔξω κόσμο οἱ πιὸ σημαντικοὶ κ' οἱ πιὸ μεγαλοπίχεροι 'Ελληνες ἐμπόροι. Μὲ τὴ διαφορὰ πού τὰ Γιάννινα χρυσό τους αἰώνα εἴχανε τὴν ἐποχὴ πού περνοῦμε, ἐνῶ οἱ Χιῶτες μεγαλεμπόροι δοξαστήκανε προπάντων κατόπι ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τοῦ νησιοῦ τους. Πρέπει μάλιστα νἀναφερθῆ γιὰ τούτους καὶ κάτι πού μᾶς φαίνεται νἄχη πολλὴ σημασία, δηλαδὴ πῶς ὅσοι τους [illegible] γυρίσανε, ὅμως τὴν πατρίδα τους τὴ φύλαγαν πάντα μαζί τους, ἀπὸ τὰ πιὸ ἀτήμαντα σπιτικὰ συστήματα ὡς τὰ ἱερώτερα θρησκευτικὰ κ' ἐθνικὰ φυλαχτήρια.

Εἶπαν καὶ ξανάειπαν πῶς οἱ Χιῶτες δὲν εἴχαν καὶ πολεμικὲς ἀρετὲς μαζὶ μὲ τἄλλα τους προτερήματα. Μᾶς φάνηκε πάντα ἄδικη καὶ λαθρόμυαλη αὐτὴ ἡ κρίση. 'Επειδή, βγάζοντας τοὺς γεννάιους Κρητικοὺς πού τοὺ διαφεντεύανε τὰ βουνὰ τους, τοὺς Νυδριῶτες καὶ Ψαριανοὺς καὶ Σπετζιῶτες πού τους γύμνασε τὸ ἐπαγγελμά τους, τέλος τοῦ Μοριᾶ καὶ τὴ Ρούμελη, πού ὄχι μονάχα ἡ φυσική, παρὰ κ' ἡ πολιτικὴ γεωγραφία τοὺς βοηθοῦσε, ὅλα τἄλλα μέρη μας, στεριανὰ καὶ νησιώτικα, μάλιστα ὅσα γειτονεύανε μὲ τὴν *καρδιὰ* τῆς Τουρκιᾶς, ἔμειναν ἀγύμναστα στὴν πολεμική, καὶ βοηθήσανε τὰ ἐθνικὰ τὰ κινήματα μ' ἄλλους τρόπους. Οἱ Χιῶτες μάλιστα, κάτι πιὸ πρόθυμα καὶ πιὸ γενναῖα ἀπὸ πολλοὺς τους γειτόνους.

Καιρὸς εἶναι νὰ λεχτῆ καὶ νὰ κυρωθῆ πῶς τὸ Χιώτικο τὸ στοιχεῖο ἔφερε μερικὰ πολύτιμα ὠφελήματα στὸ 'Εθνος. 'Ε-α, τὸ καλό τους ὄνομα, πού ἀποσβόλωνε πάντα τοὺς κακορίζικους πού μᾶς παρασταίνανε στὸν κόσμο ξεφυλισμένους ραγιάδες. 'Αλλο ἕνα, οἱ μεγάλες ὑλικές τους θυσίες γιὰ μιὰ

Οὐδὲ λόγο δυσάρεστο δὲ θένα ξεστομίσεις,
Κι' ἄμα δυσάρεστο συμβεῖ θὲ νὰ σὲ παραιτήσω,
'Εσένα καὶ τὸ σπίτι σου». - 'Ετσι τῆς εἶπε ὁ μάντης.
Κ'ἡ ἀδερφὴ τοῦ δράκοντα, τοῦ βασιλιὰ Βασούκη,
Τ'ἀπάντησε λυπητερὰ λυωμένη ἀπὸ τὴ θλίψη : —
«Ἂς εἶνε». — Καὶ τὸν ἄντρα της ἡ πολυξακουσμένη
Τὸ δύσκολοφχαρίστητον ἐσίμωσε μὲ τρόπο
Κ'ἔπειτα ἀπάνου σὲ καιρὸ μιὰ μέρα, ἀφοῦ εἶχε λάβει
Τὰ καταμήνια, ἐλούστηκε, κι'ὅπως τὸ θέλει ἡ τάξη
'Εσίμωσε τὸν ξακουστὸν τὸν ἄντρα της ὀπίσω
Κ'ἐκαταπιάστηκε παιδὶ πούχε τῆς στιγμῆς τὴ λάμψη,
Πούχε λαμπράδα σὰν ὁ 'Αγνής, ὁ φίλος τῶν ἀν-
[θρώπων 7).

(Στάλλο φύλλο τελειώνει)

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

7) 'Ο θεὸς τῆς ὀτιᾶς.

Ἔργα καὶ Ἡμέραι

ΤΟ ΠΑΛΑΤΙ

"Ολα τὰ ξέχασα πιά, ὅλα. Καὶ τὰ γλυκὰ τραγούδια καὶ τὶς παθητικὲς μπαλάντες του καὶ τὶς ἄλλες τὶς ξεπλανεύτρες ἁρμονίες ποὺ ξεχυνόντουσαν ἀπὸ τὸ πιάνο — ἀπὸ τὴν ψυχή του μέσα. Καὶ θυμάμαι μοναχά, κοὶ θὰν τἀκούει ὁλοένα ἡ ψυχή μου, τὸ πέμπτο μέρος ἀπὸ τὴ «Ρωμαϊκὴ σουΐτα» του, τὸ «Παλάτι» του τὸ παραμυθένιο, ποὺ τὸ σκεδίασε πάνου σὲ δώδεκα στίχους τοῦ Παλαμᾶ καὶ τοῦ Ψυχάρη καὶ τὸ θεμέλιωσε στὸ βαθὺ τράφο ποὺ ἄνοιξε στὴ Ρωμαϊκὴ σκέψη καὶ στὴ Ρωμαϊκὴ ψυχὴ ὁ Ἱερὸς ἀγώνας τῆς 'Ιδέας.

"Ο[illegible] ὁ [illegible] μου [illegible] Νά, νὰ «Παλάτι» τοῦ Καλομοίρη. "Ολος ὁ ἀγώνας μὲ τοὺς κατατρεμούς του, μὲ τὶς θυσίες του, μὲ τὰ δάκριά του, μὲ τὸ πεῖσμα του, μὲ τὴ λύσσα του, μὲ τὶς βρισιές του, μὲ τὴν ἁγιοσύνη του, μὲ τὰ ὄνειρά του, μὲ τὶς ἐλπίδες του, μὲ τὶς ἀπαγοήτευές του, μὲ τὶς λαχτάρες του — ὅλος ὁ ἀγώνας μας ὁ πλατὺς κι ἁγιασμένος ξεπετιούνταν ἐξιδανικεμένος μέσα ἀπὸ τὰ κόκκαλα τοῦ πιάνου. Τὸ πιάνο δὲ μιλοῦσε κείνη τὴν ἱερὴ στιγμή. 'Ο Ψυχάρης κήρυχνε κι ὁ Παλαμᾶς τραγουδοῦσε κι ὁ Πάλλης γρόθιαζε κι ὅλ' οἱ διαλεχτοὶ ἐργάτες τῆς 'Ιδέας ἔκρουαν τὴ λύρα τους ἢ ἀνεμογύριζαν τὴ σφεντόνα τους ἢ στρώνανε μὲ δαφνοῦλες καὶ μὲ βάγια τὸ δρόμο τῆς Νίκης.

Λίγοι εἴμαστε οἱ καλεσμένοι σὲ κείνη τὴν ἀλησμόνητη μουσικὴ λειτουργία, σὲ μιὰ ἁπλόχωρη κάμαρα τοῦ Ξενοδοχείου «'Ερμῆς», τὴν περασμένη Παρασκευὴ νύκτα. Λίγοι εἴμαστε καὶ ὅλοι λίγο πολὺ μπασμένοι στὸν ἀγώνα. Μὰ εἴντουσαν καὶ δυὸ διαλεχτοὶ ἐργάτες τῆς 'Ιδέας μαζί μας, ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς καὶ ἡ κ. 'Αλεξάντρα Παπαμόσκου. Καὶ τοὺς δυὸ αὐτουνοὺς ὁλοένα καὶ τοὺς κρυφοκοίταζα ὅσο τὸ «Παλάτι χτιζότανε. Καὶ θαρροῦσα πὼς ἔβλεπα ἁπλωμένη στὴν εἰδή τους ὅλη τὴ συγκίνηση κι ὅλη τὴ χαρὰ κι ὅλο τὸ θαμασμὸ ποὺ συγκλονοῦσε τὴν ψυχή τους Γιατὶ πρέπει νἆναι κανεὶς γερὰ μποσμένους στὸν ἀγώνα γιὰ νὰ ν ι ώ σ ε ι τὸ «Παλάτι», ὅπως κοὶ γιὰ νὰν τὸ γράψει. Γιατὶ γιὰ νὰ χτίσεις ἕνα τέτιο «Παλάτι», δὲ σώνει νἆσαι μοναχὰ καλὸς μουσικός· πρέπει νἆσαι κι ἀφοσιωμένος ἐργάτης τῆς 'Ιδέας.

Καὶ τέτιος εἶναι ὁ Καλομοίρης. "Οσες φορὲς εὐτύχησα νὰ κουβεντιάσω μαζί του δὲν μποροῦσα νὰ ξεχωρίσω καλὰ καλὰ ἂν ἔχω νὰ κάνω μὲ μουσικὸ ἢ μὲ κανέναν ἀπὸ τοὺς δικούς μας — τοὺς πρώτους· ἐννοεῖται, καὶ τοὺς ἀ λ η θ ι ν ὰ δικούς μας. Τὸ μεγάλο του ὄνειρο, νὰ νικήσει ἡ 'Ιδέα. Κοὶ γιὰ νὰ ἰδεῖ τὄνειρό του σαρκωμένο, εἶναι ἕτοιμος νὰν τὰ θυσιάσει ὅλα, κι αὐτὴν ἀκόμα τὴ Δόξα, ποὺ ἀπό τώρα ἀρχίνησε νὰν τοῦ χαμογελάει καὶ νὰν τοῦ ἀνοίγει τὴν πλατιά της ἀγκαλιά.

...."Οταν πνίγηκαν οἱ τελευταῖοι ἦχοι τοῦ πιάνου, μέσα σὲ θαμασμὸ καὶ χεροκροτήματα, ὁ Παλαμᾶς τοῦ εἶπε κοτασυγκινημένος :

— Τὴ μουσικὴ τὴν αἰστάνουμαι μὰ δὲν τὴν κατέχω. Νὰ σοῦ πῶ ἂν εἶναι μεγάλο τὸ ἔργο σου, δὲν τὸ ἀποκοτάω. Ξέρω μονοχὰ πὼς μὲ συγκίνησες βαθιά, πολὺ βαθιά, καὶ σ' εὐγνωμονῶ.

Τ' [illegible] ὁ Τεχνίτης, δὲ θυμάμαι. Θυμάμαι μονοχὰ πὼς ὅτα φεύγαμε, ἔσκυψε καὶ φίλησε τὸ χέρι τοῦ Ποιητῆ.

Καὶ συλλογίστηκα :

— Νά, ἀληθινὸς τεχνίτης, καμωμένος νὰ δημιουργήσει μεγάλα ἔργα, ἀφοῦ ξέρει νὰ σέβεται τὰ Μεγάλα !

Καὶ βρῆκα σωστὸ ὅ,τι μοῦ προφήτεψε ὁ Παλαμᾶς, λίγη ὥρα πρὶ μᾶς μπάσει ὁ τεχνίτης στὸ «Παλάτι του :

— Κάτι μοῦ γλυκοκελαδεῖ στὴν ψυχή μου πὼς ὁ Καλομοίρης θἆναι ὁ μελλούμενος μουσικὸς τῆς Ρωμοσύνης ποὺ θὰ δώσει φτερὰ στὰ τραγούδια μας κα θὰ χρυσοντύσει μὲ ἤχους τὰ ὄνειρά μας !.....

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΔΙΗΓΗΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΡΩΣΤΟΥΣ

Δημοτικὸ Νοσοκομεῖο «'Η 'Ελπίς». «Αἴθουσα Σωρανός». Κλινικὴ τοῦ καθηγητῆ κ. Γεράσιμου Φωκᾶ.

'Αριθ. 18.

Μαρία Φραγκεδάκη, 35 χρονῶν, χήρα, ἀπὸ τὴν Κρήτη ἔχει φυματίωση τοῦ δεξιοῦ ἀκροποδαριοῦ καὶ φυματιώδικα ἕλκη στὸ δέρμα τοῦ δεξιοῦ βραχιονιοῦ καὶ στὸ χεροκάλαμο.

«Ὑπόφερα τοῦ λινκριοῦ τὰ παθη, ἀφόντας ἔχασα τὸν ἄντρα μου καὶ δῶ, γληγορώτερα δὲ θυμᾶμαι νὰ μοῦρθε ἀστένεια· ὅτκν ἤμουν λεύτερη ἤμουν σὰν τὸ ἀχόμηλο· ὕστερα, ἀπόμεινα σὰν καλαμιὰ στὸν κάμπο, ὕστερα εἶν' τὰ πάθια μου· τί νὰ σᾶς πῶ, κύριε γιατρέ ! "Εμεινα ἄναντρη καὶ βασανίστηκα πολύ. "Ε ! τὸν καιρὸ ποὺ ἤρθανε οἱ "Ελληνες στὴν Κρήτη μοῦ εἶχαν πρηστῆ οἱ ἐλιές μου· δυὸ μῆνες κράτησαν πρησμένες καὶ ὕστερα ἄνοιξαν κ' ἐβγαζαν πὸ μέσα ὕλατα καὶ μετὰ, ἕνα μῆνα, κλείσανε· μοῦ εἶπαν πὼς εἶναι στρόφολα· ἔζη ὁ ἄντρας μου καὶ μὲ διατήρησε καὶ σηκώθηκα γλήγορα· ὕστερα πέθαν' ὁ ἄντρας μου ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια· κι' ἀπὸ στενοχώρια κι' ἀπὸ κόπο μοῦ προέρθε τὸ πόδι μου. Στὴν ἀρχὴ μοῦ φάνηκε ὅτι μὲ κοπάνισε τὸ παπούτσι μου καὶ ρέθισε τὸ πόδι μου· κ' ἐκεῖ στὸν κόμπο στὸ μεγάλο δάχτυλο πρήστηκε· καὶ μοῦ παραγγείλανε οἱ γιατροὶ μπάνια· κι' ἀπ' αὐτὰ τὰ μπάνια ἤρθε καὶ πρήστηκε περισσότερο καὶ ρέθισε περισσότερο κι' ἄνοιξε κ' ἔτρεχε· πρῶταν ἦταν ἐκεῖ, ὕστερα ἄνοιξαν παρέκει ἄλλες τρύπες· μαζὶ μ' ἐπόνεσε κι' ὁ ἄγκωνας καὶ πρήστηκε κι' αὐτός. "Υστερα πρήστηκε ὅλο τὸ χέρι καὶ κοκκίνισε· κ' εἶπα πὼς θὰ μοῦ πέση πιὰ μὲ μιᾶς ὅλο τὸ χέρι μου· ὕστερα ἄνοιξε τρύπες καὶ ξέρεξε· τότες ξαλάφρωσα καὶ μποροῦσα καὶ τὸ κουνοῦσα· ἐδῶ στὸν ἄγκωνα τὸ κουνῶ λιγάκι, ἀλλὰ δὲ μπορῶ νὰ τὸ κλείσω ὁλότε-

---

δὲν κατορθώσανε νὰ τὴ μαλακώσουνε, ἐπειδὴ ἀλύπητα τοὺς βύζαξε καὶ τοὺς προετοίμασε γιὰ τὸ τέλος ποῦ δὲν ἀργοῦσε.

'Από τὰ μισοαυτόνομα ἐκεῖνα μέρη τῆς "Ηπειρος περνῶντας στὰ βουνὰ τῆς Μάνης, βρίσκουμε κ' ἐκεῖ πῶς τὸ κκθε χωριὸ εἶχε τὸν καπετάνιο του, πῶς τέσσερα εἴτανε τὰ *μεγάλα Καπετανᾶτα*, Ζαρνάτα, Ζυγός, Κακοβούλια καὶ Σκουτάρι, καὶ πῶς ὅλοι οἱ Κατετανέοι ἀποτελοῦσανε τὸ Συμβούλιο ποῦ κυβερνοῦσε τὸν τόπο, ὅμως ὕστερ' ἀπὸ τὰ περιστατικὰ τοῦ 1770 τοὺς ἔβαλε ἡ Πύλη κ' ἕναν *Μπέη*, μὰ κι αὐτὸν ἐκλεγμένο ἀπὸ τοὺς ἴδιους. Τὸ πιὸ περίεργο τῆς κοινοτικῆς ἐκείνης μηχανῆς εἴτανε τὰ οἰκογενειακὰ τὰ δικάτματα, ποῦ κομματιάζανε τὴ δοίκηση πιὸ ἀποτελεσματικὰ κι ἀπὸ τὶς Σουλιώτικες φάρες. Δὲν εἶναι βέβαια πρωτοφανέρωτα πράματα ὅλ' αὐτά, τἀναφέρνουμε ὅμως πάλε γιὰ νὰ παρατηρήσουμε πῶς τὸ παμπάλαιο φυσικὸ τῆς φυλῆς, νὰ μοιράζεται δηλαδὴ σὲ κοινοτικὰ κέντρα ἀνεξάρτητα τόνα ἀπὸ τἄλλο, σὲ ὀλιγαρχικὲς νὰ ποῦμε δημοκρατοῦλες, ἔπαιρνε τέτοιο δρόμο αὐτοὺς τοὺς καιρούς, ποῦ ἂ δὲν ἄλλαζε τὴν ὄψη τῆς Ρωμιοσύνης ἡ ἐνωτικὴ ἐπιρροὴ τοῦ νέου πολιτισμοῦ καὶ τῆς Φιλικῆς 'Εταιρίας, θὰ εἴχαμε ἴσως ὡς τὰ σήμερα ἀρίθμητες τέτοιες Κοινότητες μὲ κάμποση σωτερικὴ λευτεριά, μὲ καταστροφὲς ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρό, καὶ μ' ἕνα φόρο στὴν Πόρτα. Εἶδος οὐδέτερη ὕπαρξη, μήτε Κόλαση μήτε Παράδεισο, καὶ τὸ χερότερο, μήτε *"Εθνος*. "Αν τύχαινε μάλιστα νὰ λείψη ὁ Κυρίαρχος, βέβαια πῶς θἀρχίζανε οἱ ὁμόφυλοι σπαραγμοί, πότε φατρίες, πότε κοινότητες, ἂν ὄχι καὶ φαμελιές, ἡ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη.

Πρὶ ν' ἀποτελειώση τὴν περιοδεία του ὁ φίλος, μᾶς φέρνει καὶ σὲ μερικὲς ἄλλες Κοινότητες, ἀπ' αὐτὲς ὅμως θἀγγίξουμε δυὸ μονάχα, τὰ *Γιάννινα* καὶ τὴ *Χίο* "Οχι βέβαια μὲ σκοπὸ νὰ περιγράψουμε τὰ κοινοτικά τους, ποῦ κατανοοῦνε παντοῦ τὰ ἴδια, μόνο ποῦ τῆς Χίος εἴτανε κάτι πιὸ ὀλιγαρχικά· μὰ γιὰ νὰ σημειωθῆ πῶς ἀπὸ τὰ δυὸ ἐκεῖνα κέντρα βγήκανε καὶ σκορπιστήκανε στὸν ἔξω κόσμο οἱ πιὸ σημαντικοὶ κ' οἱ πιὸ μεγαλοπίχεροι "Ελληνες ἐμπόροι. Μὲ τὴ διαφορὰ ποῦ τὰ Γιάννινα χρυσό τους αἰώνα εἴχανε τὴν ἐποχὴ ποῦ περνοῦμε, ἐνῶ οἱ Χιῶτες μεγαλεμπόροι δοξαστήκανε προπάντων κατόπι ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τοῦ νησιοῦ τους. Πρέπει μάλιστα νἀναφερθῆ γιὰ τούτους καὶ κάτι ποῦ μᾶς φκίνεται νἆχη πολλὴ σημασία, δηλαδὴ πῶς ὅσοι τους [illegible] γυρίσανε, ὅμως τὴν πατρίδα τους τὴ φύλαγαν πάντα μαζί τους, ἀπὸ τὰ πιὸ ἀτήμαντα σπιτικὰ συστήματα ὡς τὰ ἱερώτερα θρησκευτικὰ κ' ἐθνικὰ φυλαχτήρια.

Εἶπαν καὶ ξανάειπαν πῶς οἱ Χιῶτες δὲν εἶχαν καὶ πολεμικὲς ἀρετὲς μαζὶ μὲ τἄλλα τους προτερήματα. Μᾶς φανηκε πάντα ἄδικη καὶ λαθρόμυαλη αὐτὴ ἡ κριση. 'Επειδή, βγάζοντας τοὺς γεννκίους Κρητικοὺς ποῦ τοὺ διαφεντεύανε τὰ βουνὰ τους, τοὺς Νυδριῶτες καὶ Ψαριανοὺς καὶ Σπετζιῶτες ποῦ τοὺς γύμνασε τὸ ἐπάγγελμά τους, τέλος τοῦ Μοριᾶ καὶ τὴ Ρούμελη, ποῦ ὄχι μονάχα ἡ φυσική, παρὰ κ' ἡ πολιτικὴ γεωγραφία τοὺς βοηθοῦσε, ὅλα τἄλλα μέρη μας, στεριανὰ καὶ νησιώτικα, μάλιστα ὅσα γειτονεύανε μὲ τὴν *καρδιὰ* τῆς Τουρκιᾶς, ἔμειναν ἀγύμναστα στὴν πολεμική, καὶ βοηθήσανε τὰ ἐθνικὰ τὰ κινήματα μ' ἄλλους τρόπους. Οἱ Χιῶτες μάλιστα, κάτι πιὸ πρόθυμα καὶ πιὸ γενναῖα ἀπὸ πολλοὺς τους γειτόνους.

Καιρὸς εἶναι νὰ λεχτῆ καὶ νὰ κυρωθῆ πῶς τὸ Χιώτικο τὸ στοιχεῖο ἔφερε μερικὰ πολύτιμα ὠφελήματα στὸ "Εθνος. "Ε-α, τὸ καλό τους ὄνομα, ποῦ ἀποσβόλωνε πάντα τοὺς κακορίζικους ποῦ μᾶς παρασταίνανε στὸν κόσμο ξεφυλισμένους ραγιάδες. "Αλλο ἕνα, οἱ μεγάλες ὑλικές τους θυσίες γιὰ μιὰ

[illegible]

λα. Τώρα γιὰ τὸ πόδι μου, γιατρέ, κάνετε ψυχικό· μοῦ εἶπανε πὼς θὰ μοῦ τὸ κόψουν ἀπὸ 'δεπὰ πάνω· κάνετε ψυχικὸ καὶ μὴ μοῦ τὸ κόψετ' ἀπὸ κεῖ· παρὰ νὰ μ' ἀφήσετε τὴ φτέρνα νὰ μπορῶ νὰ πατῶ· γιατ' εἶμαι ἄναντρη κ' ἔχω ἐρφανὰ καὶ δὲ θὰ δύνωμαι πλιὸ νὰ τὰ διατηρήσω· σὲ παρακαλῶ, κύριε γιατρέ, ἔτσι νὰ σὲ χαίρωνται στὸ σπίτι σου· ἔ! σοῦ εἶπα, σοῦ παράγγειλα· εἶμαι ξένη καὶ δὲν ἔχω ἄνθρωπο· στὸ Θεὸ καὶ στὰ χέρια σας, ἂν εἶναι δυνατὸ νὰ μείνῃ τὸ πόδι μου».

Ἀπὸ τέστερα ἔτη καὶ δῶθε εἶχε πόνους στὸ ποδόρραχο· ἔπειτα σκημματίστηκαν αὐτοῦ ἀποστήματα, ποὺ ἄνοιξαν μονάχα τους· σήμερα ἔχει πολλοὺς σηριγγοπόρους κατὰ τὰ μεταταρσικὰ κόκκαλα καὶ στὴν ποδοκαλαμικὴ κλείδωση. Ἀναγκαστήκαμε νὰ κάνουμε ἀκρωτηριασμὸ τοῦ ποδαριοῦ κατὰ τὸ ψηλότερο τετάρτι τοῦ καλαμιοῦ στὶς 9 Ἀπριλιοῦ. Ὕστερα στὶς 28 Ἀπριλιοῦ κάναμε ἀπόξυση στὰ φυματιώδικα ἕλκη τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ· τὰ εἶχε κι' αὐτὰ 4 χρόνια στὸ δέρμα τοῦ μπράτσου καὶ τοῦ χεροκαλαμιοῦ, σὰν πληγιάρικες ἐπιφάνειες ποὺ τρέχουν δμπυο· ἀποξύστηκαν πλατειά, ἀποτραβήχτηκαν οἱ μυκητώδικες σάρκες καὶ ἔγινε τὸ πρεπούμενο ἐπιδέσιμο. Τὸ κομμένο πόδι της ἔκλεισε καὶ τὸ σαρκοφύτρωμα στὸ δέρμα τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ ὁπωσδήποτε προχωρεῖ καλό.

Ἀριθ. 19.

«Αἴθουσα Παῦλος Λίγινήτης»

Γεώργιος Κωστῆς, 30 χρονῶν, ἐλατόμος, ἀπὸ τὴν Κάρπαθο· ἔχει κακὸν τοῦ Pott (ἡ μέση μου πονεῖ στὸ βαχοκόκκαλο στὴ μέση, ἀλλά, ὅταν μὲ πονεῖ, ἀντικρούει στὶς βάντες).

«Κατὰ πρώτοις μ' ἔπικσε βήχας· κ' ἔβηχα κ' ἐπόνει τὴ βάντα μου ἐδῶ τὴ δεξιά· κ' ἔβγανα καὶ φλέμμα πολύ· κ' ἔτρωγα καὶ τὸ φαγητὸ τό ρέντερα· τότες ἀπού ἔβηχα ἐπόνει τὴ βάντα μου· ἔ! τέλος πάντως ἀπὸ 'κεῖ ἀπὸ τὴ βάντα ἔφυγε καὶ πῆε στὴ μέση καὶ μὲ πονάει ἡ μέση μου· δούλευγα στὴν Πεντέλη· κ' ἐπειδὴς ἦταν ἡ δουλειὰ βκρειὰ μ' ἔπιασ' ἡ μέση μου· τότες, δυό τρεῖς μέρες ἔβηχα κ' ἔβγαζα καὶ λίγο αἷμα· τόσο δά, λίγο, ἴσα μὲ τὸ νύχι μου, μαῦρο σκοτωμένο αἷμα· ἀπὸ τότες πονῶ τὴ μέση μου· στέκωμαι, περπατῶ, σηκώνομαι, κάθωμαι, πάντα πονῶ τὴ μέση μου· τώρα ὅταν κάθωμαι ἀνάσκελα δὲν πονῶ· καταστράφηκα σὲ γιατροὺς καὶ δὲν εἶδα καλό· ἔχω καὶ γυναῖκα καὶ παιδιά, φτωχός, ἐλεεινός, δὲν ξέρω πιὰ ἂ θὰ ζήσω. Κι' ὅτα βήχω μὲ σουγλίζει ἐδῶ, ὡς τὰ χοντρομέρια· καὶ τὸ βαχοκόκκαλο ὅταν τὸ ζουλίσει κανεὶς μὲ τὸ δάχτυλο πονάει, σ' ἕνα μέρος μοναχά, ἐδῶ στὴ μέση, στὸ δέσιμο· καὶ δὲν ἔχω ὄρεξη καλὴ γιὰ νὰ φάω· δὲ μοῦ γουστάρει· τὸ γοῦστο ποὺ εἶχα δὲν ἔχω. Ἕνας παθὸς μοῦ εἶπε ν' ἀνοίξω φουντανέλες, ποὺ κι' αὐτὲς σώθηκε κι' ἄλλους ἔσωσε· κι' ἄνοιξα φουντανέλες κι' ἀδυνάτισα πολύ· δυὸ φουντανέλες στόνα ποδάρι καὶ στὸ ἄλλο, ἀποκάτω ἀπὸ τὸ γόνατο, καὶ τὶς δούλευγα δυὸ μήνες· ἀλλὰ μ' ἀδυνατίσανε, μ' ἐβλάψανε· καλὲς εἶν' αὐτὲς ἀμὰ νἄχῃς ὄρεξη· ἔτρεχαν, ἔτρεχαν ἔτσι κακωσιές· ἦταν νὰ τὶς ἐργαστῶ ἕξη χρόνια, ἀπὸ τὰ κόκκαλα πὸ μέσα νὰ φύγῃ τὸ κρύο· κι' ἀπὸ τὸ χρόνο κι' ἀπάνω ἤθελα νὰ δῶ θεραπεία, μοῦ ἔλεγε· ὑπόφερα τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη. Ἐπῆγα καὶ στὸν Κοντολέο στὸν Περαία καὶ μοῦλεγε νὰ πάω στὴν πάτρίδα, νὰ κάθωμαι ζαπλωμένος καὶ νὰ τρώω καλά· μοῦδωσε καὶ δυναμωτικὰ νὰ πίνω καὶ θὰ γίνω καλὰ μοῦ εἶπε· ἀλλὰ τί νὰ κάνω στὴν πατρίδα ποὺ δὲν ἔχουμε φάρμακα κι' οὔτε διατήρηση;»

Ὁ ἄρρωστος αὐτὸς εἶχε κακὸ τοῦ Pott στὸ κατώτερο θωρακικὸ μέρος· ἦρθε στὴν κλινική μας στὶς 23 Ἀπριλιοῦ, τοῦ ἐκάναμε ἕνα γύψινον ἐπίδεσμο τοῦ Sayre κ' ἔφυγε στὶς 26.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ. *Σέρεξε*=ξεχύθηκε, ξεθύμανε. στὸ *δέσιμο*=στὴ ζώση· *βαχοκόκκαλο* καὶ κομπορραχιά.

Χεροκάλαμο=τὸ ἀντιβράχιο· τὸ λένε κι' ἁπλῶς καλάμι καὶ χεροκαλαμίδα· τὴν κερκίδα τὴ λένε σαΐτα καὶ τὴν ὠλένη, ἀδράχτι· σαΐτα ἐπίσης λένε καὶ τὸ κόκκαλο τῆς κνήμης καὶ ἀδράχτι τὴν περόνη.

Ρέντερα=ξερνοῦσα (Ἰταλ. rendere, Γαλ. rendre), τὸ λένε καὶ στὴν Κεφαλλωνιά.

Φουντανέλες=(Ἰταλ. Fontanella, Γαλ. fonticule, cautèr, στὴν καθαρεύουσα: βόθριο, κι' ὅταν εἶναι μὲ φυτίλι: διάσυρτο, séton)· εἶναι φκιαστὸ ἕλκος ποὺ ἀνοίγεται στὸν ὑποδερματικὸ συνεχτικὸ ἱστὸ καὶ κρατιέται ἀνοιχτὸ μ' ἕνα ξένο σῶμα ποὺ βάνεται ἐκεῖ· ὁ δικός μας ἄρρωστος ἔβανε ἀπάνω ρεβίθι· ἀπὸ τὰ ὑγρὰ τῆς φουντανέλας πιστεύει ὁ λαὸς ὅτι βγαίνει τὸ κακὸ τὸ κλεισμένο σ' ἄλλο μέρος τοῦ κορμιοῦ (ἀποχετευτικό).

κακωσιὲς= ἄλλος τὰ λέει *νερὰ* ἁπλῶς, κι' ἄλλος *δρολάπι* (Ἀργολίδα).

(Ἀπὸ τὴν κλινικὴ Φωκᾶ)

"Ο ΝΟΥΜΑΣ"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα δρ. 8.— Γιὰ τὶς Ἐπαρχίες δρ. 7
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τρίμηνες (2 δρ. τὴν τρίμηνία) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομή του.

10 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια, Εθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλή, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδερόδρομου (Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλή).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Γὰ ρούμπλια καὶ οἱ στερλίνες — Οἱ γλωσσικῶς ἀνίατοι — Ἕνα παράσημο — Θέατρο καὶ τύπος — Πὼς θὰ σωθοῦμε ἀπὸ τὴν ἠθικὴ λέπρα τοῦ τύπου μας. — Ἡ «Μουσικὴ βραδιὰ» τοῦ Καλομοίρη.

ΚΑΠΙΑ μέρα λέγαμε, χωρατεύοντας, στὸ μουσικὸ Καλομοίρη:

— Μπρὲ χριστιανέ μου, σὲ μπελλάδες θὰ μᾶς βάλεις. Ἀπὸ τὴ Ρουσία ἔρχεσαι, ρούμπλια φέρνεις.... Ἂν τὸ μάθει ὁ Πώπ, ἀλοίμονό μας!

Κ' ἔτσι ἔγινε. Ὕστερ' ἀπὸ δυὸ τρεῖς μέρες ὁ κ. Πώπ, ξεκοίζοντας στὶς «Ἀθῆναι» σὰ λυσασμένο σκυλὶ τὸ πρόγραμμα τῆς «μουσικῆς βραδιᾶς» του, παρατήρησε καὶ τοῦτο: «Μὴν ξεχνάτε πὼς ὁ κ. Καλομοίρης ἔρχεται ἀπὸ τὴ Ρουσία». Ἄρα ὁ Καλομοίρης φέρνει ρούμπλια καὶ τὰ ρούμπλια τοῦ τὰ δώσανε οἱ Ροῦσοι, καὶ οἱ Ροῦσοι πολεμοῦνε τὸν Ἑλληνισμό.

Μὰ δὲν τὸν τυραγνοῦνε μοναχὰ τὰ ρούμπλια τὸν κ. Πώπ. Τὸν τυραγνοῦνε καὶ οἱ στερλίνες τοῦ Πάλλη. Ὁ «Νουμᾶς» βγαίνει γιατὶ τὸν πλερώνει ὁ Πάλλης. Ὁ Παλαμᾶς γράφει ποιήματα «μαλλιαρὰ» γιατὶ τὸν πλερώνει ὁ Πάλλης. Ὁ Καλομοίρης γράφει τὸ πρόγραμμα τῆς μουσικῆς του βραδιᾶς στὴ Δημοτικὴ γιατὶ τὸν πλερώνει ὁ Πάλλης. Τὰ ρούμπλια καὶ οἱ στερλίνες τοῦ καταντήσαν κακὸς βραχνᾶς τοῦ ἄμοιρου.

Καὶ προτείνουμε: Νὰ παραιτηθεῖ ὁ «Νουμᾶς» γιὰ πέντ' ἕξη μῆνες ἀπὸ τὴ βασιλικὴ ἐπιχορήγησή του, νὰ παραιτηθεῖ κι ὁ Παλαμᾶς κι ὁ Καλομοίρης ἀπὸ τὴ δική τους κ' ἔτσι νὰ μαζωχτεῖ ἕνα καλούτσικο ποσὸ στερλίνες καὶ νὰ δοθεῖ στὸν κ. Πώπ. Ὅσο γιὰ τὰ ρούμπλια, φροντίζει μεθαύριο ὁ κ.

πατρίδα ποὺ ἀγαπούσανε ἀληθινώτερα ἀπὸ πολλοὺς πατριωτικοὺς φωνακλάδες.

Ἂς μὴ νομιστῇ ὡς τόσο πῶς ξεχνοῦμε τὸν τρισεύγενο ζῆλο τόσων καὶ τόσων ἄλλων ἐθνικῶν κέντρων τοὺς κρίσιμους ἐκείνους καιρούς, ἀπὸ τὴν Κωσταντινούπολη καὶ κάτω. Ναί, ἡ Πόλη, ποὺ ὅλους τοὺς προτητεριναὺς αἰῶνες τῆς ἐθνικῆς ἀγωνίας κοιμότανε, ἢ ἀναγκαζότανε νὰ καμώνεται ὕπνο, φάνηκε κ' ἐκείνη ὁλόξυπνη ἅμα σηκάθηκε σύσσωμο πρώτη φορὰ στὴ ζωή του τὸ ἔθνος, καὶ πρόσφερε τὰ πιὸ δοξασμένα της τέκνα θύματα στὴν κοινὴ πατρίδα.

Αὐτὰ ὅμως ἀνήκουνε ἴσως πιώτερο στὴν ἱστορία τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀγώνα, παρὰ στὰ προαγωνιστικὰ αὐτὰ σημειώματα.

§ 6

Οἱ ἄγνωστοι κ' οἱ ἀνιστόρητοι.

Ἱστορῶντας τὶς Κοινότητες παραπάνω ἀναγκαστήκαμε, καθὼς εἴπαμε, νὰ παραλείψουμε μερικὲς ποὺ ἔδειξαν παρόμοια ζωτικὰ στοιχεῖα ἐμπορικῆς, κυβερνητικῆς, τέλος ἐθνικῆς ἐνέργειας. Ἴσως καὶ νὰ παραλείψαμε παραπολλές. Ἴσως ἀντὶς πέντε ἢ δέκα, νὰ εἴχαμε ἄλλες πενῆντα ἢ ἑξῆντα τέτοιες Κοινότητες. Ὁ λόγος ἐδῶ πέρα ὅμως δὲν εἶναι γιὰ τοὺς ἄγνωστους καὶ τοὺς ξεχασμένους Θεούς, εἶναι γιὰ τὰρίθμητα χωριὰ καὶ τὶς πάμπολλες χῶρες ποὺ ὑπάρχανε σκόρπιες στὰ ρωμαΐκα τὰ χώματα, μάλιστα κατὰ τὴν ἀνατολικὴ τὴ μεριά, ὅμως μόνο ποὺ ὑπάρχανε. Κάποια ἄθελη ἐνέργεια, κάποια αὐτόματη κίνηση τὰ χαραχτήριζε βέβαια. Κανένα ὅμως συστατικὸ ποὺ νἀφήσῃ μήτε ἰχνάρι στὴν ἐθνικὴ ἱστορία. Τίποτις ἄλλο ἀπὸ τὸ ταπεινὸ μερεμέτι κι ἀπὸ τὸ πιὸ ταπεινὸ σκύψιμο καὶ προσκύνημα. Ἔλεγες καὶ τὰ μέρη ἐκεῖνα δὲν εἴχανε τὴν παραμικρὴ συγγένεια μὲ τὴ μερίδα ποὺ στραβὰ κουτσὰ ἐνεργοῦσε πάντα κ' ὄφαινε τὶς ἡρωϊκοτραγικὲς περιπέτειές της. Κι ὅμως δὲν ἔλειπε ἡ συγγένεια. Ἐθνολογικὰ μιλῶντας, μερικὰ ἀπὸ τὰ κοιμισμένα ἐκεῖνα μέρη ἔκρυβαν τὸ πιὸ γνήσιο Ἑλληνικὸ αἷμα στὰ σπλάχνα τους. Τύχαινε μάλιστα πολλὲς φορὲς κάτοικοι τῶ μερῶν ἐκείνωνε, ἅμα περνούσανε στὰ ἡρωϊκὰ τὰ λη μέρια, νὰ γίνουνται ἡρῶοι κι αὐτοί. Πρέπει λοιπὸ νὰ τὴν ἀποδώσουμε τὴ φαινούμενη ἐκείνη ἀδράνεια ὄχι σὲ φυλετικά, παρὰ σὲ κοινὰ περιστατικά, γεωγραφικὰ δηλαδή, ἐμπορικά, ναυτικά. Ἀλλιώς δὲν ξηγιέται. Ἂν ὁ Μανιάτης εἶχε τὰ ὄρη του, ἢ ὁ Σπετζιώτης τἀρματωμένα του τρεχαντήρια, ὁ Μιτυληνιὸς ὅμως, ὁ Τενεδιός, ὁ Λημνιός, ὁ Ροδίτης, μήτε ὄρη εἴχανε, μήτε στόλους, μὰ μήτε τέτοια ἐμπορικὰ συφέροντα ποὺ νὰ τοὺς βγάζουνε κοπάδια ἀπὸ τὰ κοιμισμένα νερά τους καὶ νὰ τοὺς σκορποῦνε σὲ πιὸ ζωντανοὺς κόσμους· παρὰ μνήσκανε στὰ ἡσυχά τους φωλιάσματα, κ' ἢ καλλιεργούσανε τὸ χῶμα, ἢ δουλεύανε ντόπιο ἐμπόριο. Βάλε καὶ τὴ στενὴ γειτονιά τους μὲ τὴν καρδιὰ τῆς Τουρκιᾶς, κ' ἔχεις, θαρροῦμε, τὴν καθαυτὸ αἰτία τῆς πολύχρονης ἐκείνης ἀκαμψιᾶς κι ἀπραγιᾶς.

Πολύχρονης, καὶ πολύθρηνης! Εἶχε καταντήσει ἀληθινὸς Εἴλωτας ὁ Ἀνατολικὸς ὁ Ρωμιός. Τέτοιος Εἴλωτας, ποὺ καὶ μὲ μαθῆ σκοῦφο ἔπρεπε νὰ διακρίνεται ἀπὸ τοὺς Ἱππότες τοῦ Σαρκιοῦ. Περνούσανε τὰ χρόνια κ' οἱ γενεὲς σιωπηλά, δακρυσμένα, καὶ μὲ μόνου τοῦ Ἀγαθαγγέλου τὶς ἐλπίδες. Ὅσο ἔσπαναν τὶς ἀλυσίδες τἀδέρφια τους ἀπὸ τὰ Δυτικά, ἄλλο τόσο σφιχτὰ δεμένοι κρατιόντανε ἐκεῖνοι, πλερώνοντας μ' ἀδήγητα βάσανα γιὰ τὶς ἁμαρτίες τῶν ἡρωϊκώτερων ἀδερφῶν τους.

Ὤ; τόσο ὑπάρχει πάντα τὸ κάτι ποὺ δὲ φαίνεται στὴν ἱστορία, ποὺ δὲ διαβάζεται, καὶ ποὺ δὲν ἀκούγεται, ὅμως δουλεύει καθὼς ὁ χυμὸς ὁ κρυμμέ

Καλομοίρης, πού θὰ ξαναγυρίσει στὴ Ρουσία, καὶ τοῦ μαζεύει μερικά.

Ἄμα, μ' αὐτόνε τὸν τρόπο, μπουκωθεῖ κόπως ὁ κ. Πώπ, θὰ πάψει νὰ λυσάει γιὰ τὴ Δημοτικὴ γλώσσα καὶ θὰ πάψουν οἱ «Ἀθῆναι» νὰ γράφουν τοῦ κόσμου τὶς ἀνοησίες κάθε φορά.

★

ΔΙΣΚΟ βγάζει ὁ Μιστριώτης μὲ τὸ περίφημο μανιφέστο'του, ποὺ δημοσιεύουμε καὶ μεῖς σ' ἄλλη σελίδα, καὶ ζητάει συντρομὲς δεξιὰ κι ἀριστερά. Καὶ πρέπει νὰν τονὲ συντρέξουμε ὅλοι στὸ ἔργο του. Γιατὶ ὁ δυστυχισμένος, ὅπως κατάντησε, εἶναι νὰν τονὲ λυπᾶται κανείς. «Ἐλεεῖστε με, χριστιανοί»—καὶ νὰ τὸν ἐλεήσουμε. Ὅλοι ὅσοι ὑπογράφουνται κάτου ἀπὸ τὸ μανιφέστο του— γιατὶ ἄραγες νὰ λείπει ὁ κ. Σταμάτιος Βλαβάκης ;—εἶναι οἱ «γλωσσικῶς ἀνίατοι» τοῦ τόπου μας.

Λοιπὸν «Ἄσυλο τῶν ἀνιάτων» ἱδρύει ὁ χριστιανὸς καὶ τέτια ἄσυλα ἔχει χρέος ὁ κάθε φιλάθρωπος νὰν τὰ συντρέχει. Στὸ γραφεῖο τοῦ «Νουμᾶ» λογαριάζουμε νὰνοίξουμε «κατάλογο εἰσφορῶν» γιὰ τὸ Γλωσσικὸ Ἄσυλο τοῦ Μιστριώτη.

★

ΠΑΡΑΣΗΜΟΦΟΡΕΘΗΚΕ ὁ κ. Ι. Δραγούμης τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας τῆς Πόλης μὲ τὸν ἀργυρὸ σταυρὸ τοῦ Σωτῆρα. Ἂν τὰ παράσημα κρεμιόντουσαν πάντα σὲ τιμημένα στήθια, θὰ λέγαμε πὼς καὶ τούτη τὴ φορὰ τὸ Ἑλληνικὸ παράσημο τίμησε σὰν «ἀρετῆς ἔπαθλον» ἕναν ἀληθινὸ πατριώτη κ' ἕνα χαρακτήρα ὁλωσδιόλου ξεχωριστό. Μὰ ὅμως καὶ τὸ ξέρουμε ὅλοι πὼς τὰ παράσημα πολλὲς φορὲς χρησιμεύουνε γιὰ μερικοὺς ὅ,τι καὶ οἱ σταυροὶ στὶς μάντρες, τὸ λέμε ὕστερα πὼς τὸ παράσημο δόθηκε στὸν κ. Δραγούμη, ὄχι γιὰ νὰ τὸν τιμήσει, ἀλλὰ γιὰ νὰ τιμηθεῖ κ' ἐξαγνιστεῖ.

★

ΤΩΡΑ τελευταῖα οἱ φημερίδες μας πήρανε μιὰ τέτια ἠθικὴ πόζα (μπορεῖ νὰναι κι ἀνήθικη, δὲν ξέρουμε) ἀπέναντι στὰ θεατρικὰ ἔργα, ποὺ σὲ κάνει στ' ἀλήθεια νὰ βασιᾶς τὴν κοιλιά σου ἀπὸ τὰ γέλια. Μόλις παιχτεῖ κανένα ἔργο, κάπως ἀλαφρούτσικο, στὰ θέατρα, βάζουν ἀμέσως τὴν ἄλλη μέρα τὶς φωνὲς «κακόηθες, ἀνήθικον, ἐπιζήμιον», ... [illegible] νὰ ξερεῖς καλὰ πὼς τὰ δημοσιογραφικὰ παρασκήνια, ξαφνιάζεσαι κι ἀναγαλλιάζεις ποὺ βλέπεις πὼς ὁ τύπος μας ἀρχίνησε νὰ κολυμπάει σὲ τέτιο πλατὺ πέλαγο ἠθικῆς, ὥστε εἶναι φόβος νὰν τονὲ χάσουμε— κι ἀλοίμονό μας ὕστερα !

Προχτὲς μᾶς ἔλεγε κάποιος θεατρώνης.

— Ἔχω δυὸ τρία ἔργα διαλεχτά, μὰ τρέμω νὰν τὰνεβάσω στὴ σκηνή, γιατὶ θὰ μοῦ ρηχτοῦνε τὴν ἄλλη μέρα οἱ φημερίδες καὶ θὰ μὲ καταστρέψουνε....

— Εἶναι ἀνήθικα τὰ ἔργα ;

— Ὄχι, ἀδερφέ μου. Εἶναι κάπως ἀλαφρούτσικα, μὰ ἔξυπνα καὶ χαριτωμένα....

— Αἴ, μὰ τότε ;

— Καλέ, τί μοῦ λές ! Καὶ μπορεῖς ἡ ἀφεντιά σου νὰ ὁρίσεις ποῦ ἀρχινάει ἢ ποῦ σταματάει ἡ ἠθικὴ τῆς κάθε φημερίδας ;

Δίκιο εἶχε ὁ φίλος. Ποῦ ἀρχινάει καὶ ποῦ σταματάει ἡ περίφημη αὐτὴ δημοσιογραφικὴ ἠθική ; Δημοσιεύουνε λ. χ. ἀναγνώσματα ποὺ μποροῦνε νὰ κάνουν ὅλες τὶς «Κοραλίες» τῆς «Νέας Σκηνῆς» νὰ κοκκινίσουν ἀπὸ ντροπὴ καὶ σιγολέγουνται κάποτε μερικὰ δημοσιογραφικὰ φερσίματα (ἐκβιασμοὶ λ. χ. καὶ τὰ τέτια) ποὺ δὲν ἔχουν καμιὰ σχέση μὲ τὴν ἠθική. Κι ὅμως οἱ κακόμοιροι οἱ θεατρώνηδες στὸ ζήτημα αὐτὸ πολεμιοῦνται λυσασμένα ἀπὸ τὶς *ἠθικὲς* φημερίδες μας.

★

ΝΑ, κατὰ τὴ γνώμη μας, μὲ ποιὸ τρόπο θὰ μποροῦσουν οἱ θεατρώνηδες νὰ βγάλουνε αὐτὸ τὸν καινούριο μπελὰ ἀπὸ τὸ κεφάλι τους. Σὲ κάθε θίασο, ὁ κωμικὸς νὰ παίρνει τὸ πρωΐ ὅλες τὶς φημερίδες, νὰν τὶς διαβάζει προσεχτικά, νὰν τὶς σκολιάζει καὶ, τὸ βράδι, βγαίνοντας στὴ σκηνή, νὰ λέει :

— Κύριοι καὶ κυρίες ! Ἡ τάδε φημερίδα ἔγραψε σήμερα τοῦτο τὸ ἀνήθικο, ἢ τούτη τὴν κακοήθικη ψευτιά. Μὴ τὴν ξαναγοράζετε !

Καὶ τότε βλέπουμε. Βάζουν αὐτὲς λογοκρισία στὸ θέατρο ; Νὰ βάλει καὶ τὸ θέατρο λογοκρισία στὶς φημερίδες. Κ' ἔτσι θὰ γλυτώσουμε γλήγορα γλήγορα, μὲ τὴν ὁμοιοπαθητική, νὰ ποῦμε, μέθοδο, ἀπὸ τὸ καινούριο αὐτὸ κακὸ ποὺ μᾶς παραναγούλιασε πιά.

★

Ἡ ΜΕΓΑΛΗ, ἡ πανηγυρική, ἡ ἀποθεωτική ἐπιτυχία τοῦ Καλομοίρη στὸ Ὠδεῖο τὴν Τετράδη τὸ δειλινό, εἶχε καὶ τὸ μαῦρο σημαδάκι της—καὶ τὸ σημειώνουμε γιὰ νὰ χαρεῖ ὁ κ. Πώπ. Μέσα στὴ σάλα τοῦ Ὠδείου ποὺ εἶτανε γιομάτη ἀπὸ κυρίες καὶ μερικοὺς κυρίους, ὀχτὼ (ἀριθ. 8) μονάχα δημοτικιστάδες μετρήσαμε. Τοὺς κ. κ. Παλαμᾶ, Φωκᾶ, Χρηστομάνο, Δημητριάδη, Ποριώτη, Βουτιερίδη, Μαυρουδῆ καὶ Ταγκόπουλο. Οἱ ἄλλοι ἀστράψανε μὲ τὴν ἀπουσία τους — καθὼς γίνεται σὲ κάθε περίσταση ποὺ πρέπει νὰ φανοῦμε ἐπιτέλους πὼς εἴμαστε καὶ μεῖς δύναμη, ὅπως δὰ καὶ εἴμαστε, γιατὶ ἀλλιώτικα δὲ θὰ λυσσούσανε τόσο οἱ φημερίδες ἐναντίο τοῦ ἀγώνα μας.

Ἂς εἶναι. Τέτια πράματα, ποὺ ζημιώνουν ἠθικὰ τὸν ἀγώνα μας, δὲν πρέπει νὰ γίνουνται, γιατὶ ἔχουν καὶ τὸ ἄλλο κακό, τὸ ὅτι ἀποκαρδιώνουν ἕναν ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὴν ξενιτιά, σὰν τὸν Καλομοίρη, νὰ πολεμήσει γιὰ τὴν Ἰδέα καὶ βλέπει τέτια κρύα ἐρημιὰ γύρω του.

Γιὰ τὸ μεγάλο μουσικὸ ταλέντο τοῦ Καλομοίρη δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε τίποτα. Θὰ βρεθεῖ ὁ εἰδικὸς ποὺ θὰ μᾶς μιλήσει γιὰ τὸ ταλέντο του ἀπὸ τὶς στῆλες αὐτές. Ἐμεῖς τὸν κρίνουμε μοναχὰ ὡς ἐργάτη τῆς Ἰδέας καὶ γι' αὐτὸ μᾶς ἄρεσε ἡ κρίση τοῦ καθηγητῆ κ. Φωκᾶ :

— Δὲν ξέρω, ἔλεγε σὲ φίλους του, ἂν εἶναι μεγάλος μουσικὸς ἢ ὄχι· ξέρω μοναχὰ πὼς ἔχει τὸ θάρρος τῆς γνώμης του κι αὐτὸ εἶναι σπουδαῖο γιὰ τὸ Ρωμαΐικο !....

Καὶ τὸ θάρρος αὐτὸ τὸδειξε μὲ τὸ παραπάνου ὁ Καλομοίρης, ὅταν ἀπάντησε στὰ τέλιωτα χεροκροτήματα τοῦ κόσμου, μὲ τὰκόλουθα παληκαρίσια λόγια :

— Βλέπετε τί καταφέρανε τὰ Ρούσσικα ρούμπλια, ποὺ γράφουνε οἱ φημερίδες ;

Γιατὶ ὅλο καὶ γιὰ Ρούσσικα ρούμπλια μιλούσανε οἱ πατριωτικὲς φημερίδες.

Ἡ κυρία Καλομοίρη καὶ ἡ δεσποινίδα Γεννάδη, ποὺ τραγούδησε μὲ τόση χάρη καὶ τέχνη τὰ τραγούδια τοῦ κ. Πάλλη, καταχεροκροτήθηκαν.

ΑΘΩΡΗΤΗ

Ὅλοι σὲ βλέπουνε, ὦ Καλή, μὰ ἐγὼ θωρῶ σε μόνος.
Κάπιες ἀχνάδες φεγγαριοῦ σκορπιοῦνται ἀπ' τὴν ψυχή σου
καὶ σμίγει καὶ ἀδερφώνεται μὲ αὐτὲς ὁ κρύφιος πόνος
καὶ κρύβουν ἀπ' τὶς βέβηλες ματιὲς τὴ θεῖαν εἰδή σου.

Κ' ἔτσι, ὦ εἰκόνα μου ἀκριβή, κρυμένη ἀπ' ὅλους—μένεις
στὸ εἰκονοστάσι τῆς ψυχῆς τῆς ζήσης μου ὁδηγήτρα
καὶ ραίνεις μὲ βαγιόφυλλα τὸ δρόμο μου καὶ ὑφαίνεις
τὸ Θέλω καὶ τὸ Ἀγαπῶ γιὰ μιὰ καινούρια φύτρα.

Λευκάδα, Θεριστὴς τοῦ 908 **ΛΑΚΑΙΟΣ**

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

GEWIDMET MEINER
FREUNDIN FRAU
ELISABETH KOLBE
in BERLIN

Τὸ παράθυρο εἶναι ὀρθάνοιχτο μπρός μου· ἕνα γαλανὸ χρῶμα, ἥμερο, γλυκό, βρίσκεται ἄξαφνα μέσα στὴν κάμαρα· κλείνω τὰ μάτια, ἀπὸ τὸ λαμπρὸ φῶς, ἔπειτα τ' ἀνοίγω σιγὰ σιγὰ καὶ ἀπολαμβάνω.

Ἡ πρωϊνὴ χειμωνιάτικη δροσιὰ μπαίνει μέσα, καὶ μαζί της τὸ ἄρωμα τῶν ἀπείρων λουλουδιῶν τῶν ἀνθισμένων μουσμουλιῶν.

Ἡ κορφὴ ἑνὸς σακατεμένου ἀπὸ τὸν κεραυνὸ νος μέσα στὸ βαθιόριζο δέντρο. Βλέπεις τὸ δέντρο νὰ ζῇ ἀκόμα. Βγάζει φύλλα, δίνει καρπό, κι ἀπορεῖς ποῦθε δροσολογιέται μέσα σὲ τέτοια ξερορημιά. Εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ ἡ ψυχὴ μὲ τὰθάνατά της στοιχεῖα, τὰ κρυφογέννητα καὶ τὰ κρυφόθρεφτα. Εἶναι ἡ γλώσσα, τὰ ἤθη, ἡ θρησκεία. Εἶναι ἡ ἱερὴ ἡ παράδοση ἀπὸ γονιὸ σὲ παιδί, κι αὐτὴ ὄχι μελετημένη, μήτε καλλιεργημένη γιὰ ἰδιαίτερους ἐθνικοὺς σκοπούς, παρὰ ἔτσι, σὰν τὸ χορτάρι ποῦ καὶ σὲ φυλακῆς αὐλὴ νὰ φυτρώσῃ, θὰ βγάλῃ τὸ ἄνθος του. Τέτοιο εἶναι τὸ φυσικὸ τοῦ Ρωμιοῦ, τέτοια ἡ φυλή του, καὶ γιὰ δαῦτο βαστάχτηκε καὶ μέσα στὰ σίδερα.

Χωρὶς νὰ τὸ ξέρουνε οἱ ἀμέτρητες ἐκεῖνες Κοινότητες, χωρὶς νὰ τὸ θέλουνε, ζύμωναν κ' ἔπλαθαν ὑλικὸ γιὰ τὸ Ἔθνος. Ἀθάνατο τὸ ὑλικό, ἀθάνατο λοιπὸν καὶ τὰποτέλεσμα, τὸ φύλαγμα δηλαδὴ τῆς φυλῆς στὰ πιὸ ἀπόκεντρα καὶ στὰ πιὸ ρημασμένα της μέρη.

§ 7

Ἡ Ἀθήνα·

Ὄχι τόσο γιὰ νὰ μᾶς δηγηθῇ τίποτις μεγαλα περιστατικὰ συνεδεμένα μὲ τὴν κλασσική μας πρωτεύουσα, ὅσο γιὰ νὰ φωτίσῃ τὴ σκοτεινή της ὕπαρξη τοὺς καιροὺς ἐκείνους, μᾶς ἀφιερώνει ὁ ὁδηγός μας μερικὲς σελίδες ἱστορῶντας τὰ λίγα ποῦ μπορούσανε νὰ λεχτοῦν καὶ γιὰ κείνηνα. Τὸν ἀκολουθᾶμε κ' ἐδῶ, χωρὶς ὅμως νὰ χασομεροῦμε μὲ κάτι γαλλικὲς περιγραφὲς τοῦ δέκατου ἕβδομου αἰώνα, ποῦ δὲ μᾶς βγάζουνε τίποτις οὐσία. Ἐπειδή, τί σημαίνει ἂν τοὺς ξένους τοὺς φιλεύανε καὶ τότες οἱ Ἀθηναῖοι μὲ γλυκὰ καὶ μὲ ριτσινᾶτο, ἢ ἀ μιλούσανε καὶ μερικοί τους ἰταλικά ; Τό μόνο ποῦ κεντάει τὴν προσοχὴ μέσα στὶς περιγραφὲς ἐκεῖνες εἶναι ἡ συνομιλία Γάλλου ταξιδιώτη μὲ δυὸ Καλογέρους, ποῦ ἕνας τους, ἀφοῦ κορόϊδευε τὸν ξένο κάμποση ὥρα καμώνοντας πὼς δὲν ἔννοιωθε, (ξυπνάδα φαίνεται τοῦ καιροῦ ἐκείνου), ἄρχισε ἄξαφνα μακρινὴ ρητορικὴ γιὰ προγόνους καὶ γιὰ παλαιϊκὰ μεγαλεῖα, τελειώνοντας μὲ φιλιππικὸ πρὸς τὴν Εὐρώπη *ποῦ μᾶς ἀφῆκε νὰ παρθοῦμε* ἀπὸ τοὺς Τούρκους, καὶ δὲ μᾶς βοήθησε, ὕστερ' ἀπὸ τὰ μεγάλα κι ἀτίμητα καλὰ ποῦ ἔδωσε στὸν κόσμο ἡ φυλή μας. Καὶ τὰ ὀνομάζει αὐτὰ τὰ ταπεινὰ τσαμπουνίσματα ὁ ἱστορικός μας «μεγαλόφρονα φιλοπατρίαν» !

Τὸ περιστατικὸ ποῦ κάνει τὴν Ἀθήνα κέντρο φοβερῆς ἐθνικῆς συφορᾶς τὸν αἰώνα ἐκεῖνο εἶναι ἡ μπόμπα τοῦ Μοροζίνη, καὶ τὰ θλιβερά της ἀποτελέσματα (1687). Ἕνα Παρθενώνα - τιμὴ φοβερὴ καὶ ὀλέθρια —πλέρωσε τότες τὸ Ἔθνος γιὰ τὴ συμπάθεια ποῦ ἔδειχτε στοὺς ξένους ποῦ ἐρχόντανε νὰ τὸ βγάλουνε ἀπὸ τὸν Τούρκικο τὸ ζυγὸ γιὰ νὰ τὸ ρίξουνε στὸ δικό τους. Λὲς κ' ἡ Νέμεση μᾶς τὴν ἔστειλε τὴν μπόμπα ἐκείνη γιὰ νὰ μᾶς πεῖσῃ πῶς δὲν τἀξίζαμε τέτοιο λευτεροχέννητο μνημεῖο. Ὡς τόσο ὁ πολὺς ὁ Μανιάτης ἔβγαζε λόγους κ' ἔκαμνε προσευκὲς γιὰ τοὺς φιλόχριστους Βενετσιάνους !

Ὅλος ὁ δέκατος ὄγδοος αἰώνας περνάει, καὶ δὲ βγάζει τίποτις ἀξιοσημείωτο ἡ Ἀθήνα. Μόλις στὰ 1814 βρίσκουμε τὴν *Ἑταιρία τῶν Φιλομούσων*. Πρόεδρός της ὁ Καποδίστριας, καὶ μέλος της ὁ Ἀλέξαντρος τῆς Ρουσίας. Συστημένη γιὰ σκοπούς, στὴν ἀπανωσιὰ τουλάχιστο, ἀρχαιολογικοὺς καὶ παιδευτικούς. Ὥστε ἄρχιζε πάλε ἡ Ἀθήνα νὰ γίνεται κέντρο τῆς διανοητικῆς ζωῆς τοῦ Ἔθνους. Κ' ἐπειδὴ ἡ διανοητικὴ αὐτὴ ἐνέργεια καὶ συνέργεια, ὅσο κι ἂν εἴτανε συνεδεμένη μὲ τὸ δασκαλισμό, ποῦ ἀποδείχτηκε σήμερα πῶς σταθηκε κι ἀπὸ τὴ σκλαβιὰ πιὸ ὀλέθριος, ἀφῆκε ὅμως τρανὰ κι ἀλάθευτα σημάδια στὴ νεώτερη ἱστορία μας, κάποια ξέχωρη

πεύκου, μοῦ δείχνει καταπράσινα τὰ λεπτούτσικα φύλλα του· ἀπὸ μακρυὰ ἀκούγεται ἡ φωνὴ τῆς καρακάξας.

Ἀνασηκώνουμαι λιγάκι στό βάθος ἕνα σεντόνι γαλάζιο, παστρικό, ἄσπιλο εἶναι ἡ θάλασσα.

Στέκουμαι ἔτσι παγωμένη μισόγυμνη καὶ θαυμάζω, θαυμάζω διαρκῶς, μὲ καϋμὸ γιατὶ δὲν μπορῶ νὰ τυπώσω στὸ λευκὸ πανί, τὸ ἀπέναντί μου κάδρο.....

Πόσες ἰδέες δὲ σοῦ φέρνει στὸ κεφάλι μιὰ τέτοια θέα, μοναδική, ἀπερίγραφτη.....

Πηδῶ μὲ ἀπόφαση. Σὲ λίγα λεπτὰ εἶμ' ἕτοιμη. Κατεβαίνουμε βιαστικοί, καὶ νὰ μας ἔξω τοῦ σπιτιοῦ.

Διασχίζουμε τὴ φαλακρὴ δενδροστοιχία τοῦ περβολιοῦ· ἀπέραντη σιωπὴ βασιλεύει. Δὲν ἀκοῦς ἄλλο παρὰ τὸ τρίξιμο τῶν ποδιῶν στὰ ξερὰ φύλλα ἐπάνω.

Ὅσο προχωροῦμε ἡ σιγὴ λιγοστεύει· στ' αὐλάκια τρέχει σιγανό, μουρμουρίζοντας γλυκά, τὸ κατακάθαρο νερό· ἡ καλαμιὰ ἀναταράζεται ἕνα φρρρρ ὑπόκωφο ἀκούεται· τὸ ἴδιο ὅπως μιᾶς κομψῆς γυναίκας τὸ μεταξωτὸ μισοφόρι...κ' ἡ καλαμιὰ γυναῖκα δὲν εἶναι κι αὐτή;

Εἴμαστε ἔξω ἀπὸ τὸν κήπο. Στεκόμαστε ἀκίνητοι 'μπρὸς σὲ θέαμα ποὺ μαγεύει.

Ὁ ἥλιος τώρα πρόβαλε ὁλόκληρος, γαλανὸς μὲ ἀκτῖνες χρυσές, λαμπρές· τὰ βουνὰ ἔχουν ἕνα χρῶμα ἀόριστο ἀκόμα· δὲν ἔχουν τὸ γαλάζιο τῆς ἡμέρας.

Ξεχωρίζουν οἱ λόφοι, ξεχωρίζουν τὰ κοντινὰ δάση, καὶ τὰ μεγαλείτερα δέντρα των, σηκώνουν μὲ αὐθάδεια τὸ κεφάλι.

Στὸ βαθος, δυὸ μικρῶν χωριῶν τ' ἀσβεστωμένα σπιτάκια, λάμπουν στὸν ἥλιο σὰ νᾶναι μαρμαρένια, καὶ τὰ μαραμένα πλατάνια των, τοὺς χαρίζουν μιὰ κορνίζα κίτρινη, σὰ χρυσῆ.

Μπρός μας ἕνα χωράφι φυτεμένο λάχανα.... τὰ φύλλα των, μὲ ὅλες τὶς ἀποχρώσεις τοῦ πράσινου εἶναι κατακάθαρα καὶ σὰ βερνικωμένα.

Στὸ φράχτη κάθεται ἕνα χνοῦδι, ἄσπρο, ἀδιόρατο σχεδόν.

Τὸ βράδυ εἶναι ἡ παγωνιά!

Προχωροῦμε πάντοτε.

Παίρνουμε ἕνα στενὸ μονοπάτι, κλεισμένο καὶ ἀπ' τὶς δυὸ μεριὲς ἀπὸ καλαμιές. Τώρα παίρνουμε ἄλλο, μέσα ἀπὸ χωράφι ἀπεριποίητο καὶ θεόξερο.

Ἕνας σκύλος ὡς κεῖ πάνω μᾶς ρίχνεται ἀπ' τὴ γείτονική καλύβα· δυὸ κότες καὶ ἕνας κόκορας ξεπετοῦνε τρομαγμένα ἀνάμεσα στὰ πόδια μας. Διασχίζουμε τὸ ποτάμι· μόλις κυλᾶ νερὸ ἀπ' αὐτὸ τὸ μέρος.

Τὰ πετράδια του λάμπουν σὰ μαργαριτάρια· ἕνα σπασμένο ποτῆρι σοῦ δίνει τὴν ἰδέα τοῦ διαμαντιοῦ καὶ μιὰ σπασμένη μπουκάλα τὴν ἐντύπωση ἑνὸς μεγάλου ρουμπινιοῦ.....

Ἔχεις ἕνα κόσμημα τέλειο μπρός σου, ἀνεχτίμητο ποὺ σὲ κάνει νὰ ξεχνᾶς τὰ μικροσκοπικὰ πετράδια ποὺ τὰ λὲν πολύτιμα, ποὺ δουλεύεις καιρὸ γιὰ ν' ἀπολαύσης....

Ξεπερνοῦμε καὶ τὸ ποτάμι· γυρίζω μὲ λύπη τὸ κεφάλι νὰ ξαναδῶ τὸ σύνολο τῶν πολύτιμων πετραδιῶν ....

Ἀλλοίμονο! δὲν εἶναι πιὰ ἐκεῖ· οἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, ἡ ἀλήθεια, ἔσβυσε τὴ φωτιά· καὶ ἡ φαντασία ξύπνησε στὴν πραγματικότητα.

Ἀκούεται ἡ καμπάνα τοῦ χωριοῦ· σταυροκοπούμεθα καὶ προχωροῦμε.

Νά ἡ ἐκκλησίτσα ἀκούονται οἱ ψαλμωδίες· εἶναι χρονιάτικη γιορτὴ καὶ φαίνεται ἔχουν δυὸ ψαλτάδες.

Μπήκαμε στὸ προαύλιο. Βρώμικο καὶ ἀκατάστατο· ποῦ καὶ ποῦ ἔχουν καρφώσει μερσίνες, ἔχουν ρίξει καὶ χάμω, ἔχουν ἀκουμπήσει καὶ στοὺς τοίχους μεγάλα κλαριὰ δάφνης.

Δυὸ κυπαρίσσια στέκονται σὰν ἀκίνητοι στρατιῶτες στὴν πόρτα, καὶ στὰ πόδια τους κάθεται ἕνας διακονιάρης ἄφωνος, κακαρισμένος ἀπὸ τὸ κρύο.

Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ..... Ὁ παπᾶς στέκεται στὴν Ὡραία Πύλη· εἶναι μισόκοπος ἄνθρωπος· τὰ ψαρὰ μαλλιά του πεσμένα στὴν πλάτη του, τοῦ δίνουν ἕνα ὕφος ἁγίου, ἕνα ὕφος ποὺ τὸ χάνει ἔξω ἀπὸ τὴ θεία λειτουργία· ἔχει σταυρωμένα τὰ χέρια του ἀπάνου στὸ παχὺ στομάχι του, καὶ μοῦ φαίνεται πὼς πιὸ πολὺ καμαρώνει παρὰ πὼς προσεύχεται.

Οἱ δυὸ ψαλτάδες ψαίλνουν διαρκῶς, βοηθούμενοι ἀπὸ ἕνα σωρὸ κακοφωνιὲς παιδικές· οἱ ἀθεόφοβοι! δὲν ἄφησαν σκάλα μουσικὴ ποῦ νὰ μὴν τὴν δοκιμάσουν! μιὰ φασαρία γίνεται ἀπ' αὐτὲς τὶς φωνὲς ἀνοικονόμητη! ἕνα ζνννν, ζνννν, ζνννν, σοῦ ταράζει τ' αὐτιὰ καὶ κοιτάζεις ποῦ πόρτα νὰ φύγης.

Ὁ ἐπίτροπος, ἕνας κουλοχέρης, ξεπροβάλει μὲ τὸ δίσκο

Μιὰ χωρικὴ ὄμορφη προχωρεῖ ν' ἀσπαστῇ τὶς εἰκόνες.

— Τήρα μοῦτρα! ψιθυρίζουνε κοντά μου.

— Τήρα, τήρα, τήρα! δὲν ντρέπεται μπίτι ἡ βρώμα.

Γύρισα τὸ κεφάλι· δυὸ γύναια κοντά μου φλυαροῦσαν· δὲν κρατήθηκα.

— Γιατί; τὶς ρώτησα.

— Παράτησε τὸν ἄντρα της καὶ πῆρε τὸν πρῶτο του ξάδερφο· ζοῦσε μαζί του ἔτσι, ἀστεφάνωτη, τώρα αὐτὸς παντρεύτηκε καὶ τὴν παράτησε.....

— Καί; ἐπανέλαβα θυμωμένα.

Ἔμειναν μὲ ἀνοιχτὸ στόμα· σὰν ξαναγύρισα τὸ κεφάλι δὲν ἦταν ἐκεῖ· ὁ ἄδειος τόπος μὲ ἀνακούφισε.

Παρατηρῶ τὶς εἰκόνες....καὶ διαρκῶς θαυμάζω, τὸ ἴδιο σὰ νὰ μὲ εἶχαν κλεισμένη ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ γεννήθηκα καὶ ἄξαφνα μ' ἔβγαλαν στὸν κόσμο.

Ἡ Παναγιὰ εἶναι ζουγραφισμένη ἀλλοίθωρα· ὁ Χριστὸς ποὺ βαστᾶ στὰ γόνατά της φαίνεται νὰ γεννήθηκε ὁ τσαμένος ἐφταμηνίτης· ὁ Ἀρχάγγελος τῆς ἀριστερᾶς πόρτας τοῦ Ἱεροῦ, φορεῖ μπότες καὶ ἔχει πανοπλία μὲ ἕνα τουφέκι ποὺ δὲν ὑπῆρξε ποτέ.

Ὁ δύστυχος ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος! ἡ φυλλάδα ποὺ βαστᾶ σοῦ θυμίζει τὰ γλυκὰ τὰ τυλιγμένα μὲ φύλλα, ποὺ πουλοῦν στὶς διάφορες ἀγορές· τὰ φτερά του εἶναι τοῦ κοκόρου ἀπαράλλαχτα, μὲ χρῶμα κεραμιδί, τὰ μαλλιά του βρεμένα καὶ κολλημένα στὸ πρόσωπο—νᾶταν καὶ πρόσωπο τουλάχιστο—καὶ ἡ φουστανέλλα του (γιατὶ φορεῖ, ἔτσι σὰν φουστανέλλα κεντητή), εἶναι φουσκωτὴ—φουσκωτὴ καὶ φρεσκοκολαρισμένη· φαίνεται σὰ νὰ ἔχυσαν νερὸ μόνο στὸ κεφάλι....

Στὰ μικρὰ εἰκονίσματα ποὺ παρασταίνουν τὰ θαύματα καὶ μαρτύρια τοῦ Χριστοῦ, μένω κυριολεχτικῶς ἄφωνη.

Τὸ γαϊδουράκι τοῦ Χριστοῦ εἶναι μὲ δυὸ πόδια. ....καμμιὰ τριανταπεταριὰ ἄνθρωποι παρουσιάζουνται σ' ἕνα σῶμα κολλημένοι, καὶ μόνο κεφάλια ἔχοντας....

Ὁ μυστικὸς Δεῖπνος! ἄ! αὐτὸς ἔχει ἄλλα χάλια ποὺ δὲν περιγράφουνται.

Καὶ στέκουμαι θαυμάζοντας ὄχι πλέον τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ γῆ ἀλλὰ τὴ φαντασίαν τοῦ ζουγράφου. Καὶ σκέφτομαι: γιατὶ νὰ θαυμάζουν τοὺς τόσους καὶ τόσους μεγάλους δασκάλους ποὺ ἔχουν γεμίσει τὸν κόσμο μὲ ἀντιγραφὲς—μάλιστα μὲ ἀντιγραφὲς ἐκ τοῦ φυσικοῦ—κι ὄχι αὐτὸν ἐδῶ τὸ καλλιτέχνη καὶ τοὺς ὅμοιους του, οἱ ὁποῖοι κατόρθωσαν νὰ παραστήσουν πράματα ἀνύπαρχτα, τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῶα τοῦ Ἄρη π. χ. ἢ τῆς Σελήνης;

Μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ Ἀγάπης προσέλθετε.

Συνῆλθα ἀπὸ τὴ ρέμβη μου.

Καμμιὰ δεκαριὰ παιδάκια εἶναι κοντὰ στὴ Ἁγία Πύλη γιὰ νὰ κοινωνήσουν πιὸ ὕστερα.

Ἔχουν σταυρώσει μὲ δύναμη, καλὰ τὰ χεράκια τους· γυρίζουν διαρκῶς δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὰ κεφαλάκια τους· εἶναι περισσότερο ἄσχημα παρὰ ὄμορφα.

Κάτι κοτσιδοῦλες σφιχτοπλεγμένες σὰν ποντικοῦ οὐρές. Κάτι βρώμικα ποδαράκια μὲ κάλτσες πλεχτὲς χοντρές, καὶ πάνινα ρουχάκια καθαρὰ καὶ μπαλωμένα.

Ἕνα φορεῖ σκουλαρίκια· ἔχει τὸ χέρι του στ' αὐτιά του ...νὰ μὴ τὰ χάσῃ, νὰ τὰ νοιώθῃ καλὰ περασμένα στὸ κρέας του· ἕνα ἄλλο βάζει καὶ βγάζει μιὰ πεντάρα διαρκῶς ἀπὸ τὴν τσέπη του. Ἕνα τρίτο ξεχνᾶ καὶ φορεῖ τὸ κεπέλλο του· ἔπειτα τὸ βγάζει μὲ βία, κοιτάζοντας γύρω του μήπως τὸ εἶδαν ...

Ἡ ἐκκλησιὰ ἀπόλυσε.

Φεύγουμε, καὶ μιὰ ἐντύπωση ἔχω, ἄσκημη πικρή. Ἡ ἐντύπωση ποὺ μᾶς μένει ὅταν φεύγουμε καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ τῶν ἀρχόντων, τὴν ἐκκλησιὰ τῆς χώρας....

ΛΟΥΚΙΑ ΤΑΚΗ ΛΙΑΛΙΟΥ

μελέτη της καταντάει ἀπαραίτητη γιὰ νὰ καλονοιωστοῦνε τὰ ἐθνικά μας. Αὐτὸ θὰ προσπαθήσουμε τώρα, ἀφοῦ τὸ κάνει κι ὁ ἱστορικός μας, ἀπὸ τὴν ἀνάποδη ὅμως κοιτῶντας αὐτὸς τὰ πράματα· ἀγχαλά, καθὼς εἴπαμε κι ἄλλοτες, δὲν εἶναι μονάχος του.

(ἀκολουθεῖ) ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΤΟ ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ ΤΟΥ ΜΙΣΤΡΙΩΤΗ

Τώρα μὲ τὶς ζέστες ἀξίζει νὰ σᾶς σερβίρουμε μερικὰ κομάτια πάγου ἀπὸ τὸ περίφημο μανιφέστο ποὺ μὲ τὸν τίτλο «Πανελλήνιος ἕνωσις ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς γλώσσης», μᾶς ξεφούρνισε τώρα τελευταῖα ὁ Μιστριώτης καὶ ἡ συμμορία του.

Καὶ πρῶτα πρῶτα:

Ο ΥΜΝΟΣ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΑΣ

«Πλήρης ζωῆς καὶ μεστὴ ἁρμονίας καὶ εὐμουσίας ἡ νέα ἑλληνική, συνδυάζουσα τὸν γλωσσικὸν πλοῦτον πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τῶν ὅρων, τὴν εὐστροφίαν πρὸς τὴν δύναμιν τῆς ἐκφράσεως καὶ τὴν εὐκρίνειαν καὶ ἐνέργειαν τῆς παραστάσεως πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν εὐρυθμίαν τῶν περιόδων, ἀναδείκνυται ἐπιτηδειοτάτη μὲν νὰ ὁρίζῃ καὶ τὰς μάλιστα ἀφῃρημένας τῶν ἐννοιῶν, συναναψουμένη μετ' αὐτῶν μέχρι τῶν αἰθερίων στιβάδων τῶν θείων ἰδεῶν. καὶ νὰ ζωγραφῇ καὶ τὰς λεπτοτάτας τῶν κινήσεων τοῦ ψυχικοῦ βίου, φωταγωγοῦσα τὸν κόσμον τῶν αἰσθημάτων, ἐπαρκεστάτη δὲ διὰ πάσας τὰς ἀνάγκας τῆς κοινωνίας, τῆς πολιτείας, τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς λογοτεχνίας.

Ο ΧΥΔΑΪΣΜΟΣ

Οὐχ' ἧττον ἡ ἐπιδημία τοῦ χυδαϊσμοῦ δὲν εἶνε ὅλως ἀκίνδυνος, ὅσον περιωρισμένα καὶ ἂν ὦσι τὰ νοσογόνα τέλματα. Ὡς ὑπάρχουσιν ὀργανισμοὶ εὐάλωτοι ὑπὸ τοῦ ἑλώδους μιάσματος, οὕτως ὑπάρχουσι καὶ οἱ μὴ ἔχοντες τὴν δύναμιν τῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῶν μικροβίων τοῦ χυδαϊσμοῦ, ὅστις ἐνεδρεύων ἐκλέγει τὰ θύματα αὐτοῦ μεταξὺ τῶν εὐπίστων καὶ πλανωμένων ὑπὸ νοσηρῶν θεωριῶν ἀπειροκάλου καινοτομίας, τῶν μὴ κατανοούντων μὲν μήτε τὸ ἐθνι-

κὸν ὄνειδος ἐκ τῆς ἐκβαρβαρώσεως τῆς εὐγενεστάτης τῶν γλωσσῶν, μήτε τὸν ἐκ τῆς διαφθορᾶς ταύτης κίνδυνον τῆς διασπάσεως τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος, μὴ ἀναλογιζομένων δὲ τὴν χαράν, ἣν ἤθελον αἰσθάνεσθαι οἱ πολέμιοι τοῦ Γένους ἐκ τῆς γλωσσικῆς χυδαιότητος καὶ ἀναρχίας. Ἀναρχία δ' ἐν τῇ γλώσσῃ οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ ἀναρχίαν ἐν ταῖς ἰδέαις καὶ ἐν τῷ ἠθικῷ βίῳ. Ἀκριβῶς δῆλον ὅτι ἐκεῖνο, ὅπερ μόνον ἐχθροὶ τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἠδύναντο νὰ ἐπιθυμῶσι. Καὶ ὅ,τως τί ἄλλο ἤθελον εὔχεσθαι οὗτοι ἢ τὸν ἐκφαυλισμὸν τῆς ἑλληνικῆς διανοίας διὰ τοῦ χυδαϊσμοῦ, καὶ τί ἄλλο ἤθελεν εὐφραίνει αὐτοὺς μᾶλλον τῆς μανίας τῶν Ἑλλήνων νὰ διαφθείρωσι τὴν θείαν, τὴν καλλίνικον αὐτῶν γλῶσσαν; Διότι ἂν ὑπάρχῃ τι, ὅπερ καὶ τῆς ἑλληνικῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἑλληνικῆς εὐφυΐας μᾶλλον φοβοῦνται οἱ πολυώνυμοι τοῦ ἔθνους πολέμιοι, τοῦτο εἶνε ἡ ἀήττητος, ἡ ἀθάνατος ἡμῶν ἐθνικὴ γλῶσσα.

Τοῦ χυδαϊσμοῦ τὸ ἐπιβλαβὲς παράσιτον, ὅπερ διὰ πολυτρόπου πανουργίας καὶ πολυμόρφου ὑπουλότητος ἀγωνίζονται νὰ κηπεύσωσιν ἐν τῷ ἀνθῶνι τῆς ἐθνικῆς γλώσσης οἱ ἀπειρόκαλοι ὀπαδοὶ αὐτοῦ, δέον νὰ ἐκριζωθῇ. Τὸ ἔθνος μεγάλην ἔχον νὰ ἐκπληρώσῃ ἐντολὴν καὶ καθῆκον ἀπαραβατον νὰ συγκεντρώσῃ ὅλην αὐτοῦ τὴν προσοχὴν εἰς τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, ὃν ἐπισείει κατ' αὐτοῦ ἡ πάντοθεν βρμητικῶς ἐπαιγίζουσα ἐπιβουλή, δὲν πρέπει, οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον νὰ περισπᾶται ὑπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν χυδαϊστῶν, οἵτινες ἀποθρασυνθέντες ἐκ τῆς ἀνοχῆς τοῦ ἔθνους ὄχι μόνον βυπαίνουσι καὶ μολύνουσι τὴν εὐγενῆ αὐτοῦ γλῶσσαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἐθνισμὸν ὑποσκάπτουσι δογματίζοντες ὅτι ἐν Ἑλλάδι δὲν ὑπάρχουσιν Ἕλληνες, ἐκφαυλίζοντες τὰς ἐνδοξοτάτας τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων, ἐκμυκτηρίζοντες τὸν Μαραθῶνα καὶ τὰς Πλαταιάς, καὶ ἀνιέρως μεταβαπτίζοντες τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν εἰς **«ἱστορίαν τῆς Ρωμηοσύνης»!**

ΤΟ ΓΙΑΤΡΙΚΟ

Καὶ θέλει ἀπαλλαγῇ τὸ ταχύτερον τῆς ἐπιδημίας ταύτης τὸ ἔθνος, ἐκριζουμένου τοῦ παρασίτου τῆς χυδαιολογίας, ἂν συνιστωτέρα ἢ μέχρι τοῦδε καταβάλληται φροντὶς πρὸς τήρησιν τῆς ἁγνότητος καὶ καθαρότητος τῆς γλώσσης, καὶ ἂν τυγχάνωσι τῆς δεούσης ἐπιθαρρύνσεως οἱ διὰ γεννικῶν, δοκίμων, χαριέντων καὶ γλωσσικῶς ἀμέμπτων ἔργων πλουτίζοντες τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν.

Τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν γλῶσσαν, τὴν εὐγενῆ καὶ ἐνιαίαν, τὴν πανηγυρικῶς χωροῦσαν εἰς τελειότητα καὶ ἀναπτυσσομένην εἰς κάλλος καὶ δύναμιν καὶ λαμπρότητα δέον νὰ περιβάλλωμεν διὰ τῆς ἀμερίστου στοργῆς τοῦ ἔθνους, τιθέμενοι ταύτην ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς ἑλληνικῆς φιλοπατρίας καὶ φιλοκαλίας.

Πρὸς τὸν μέγαν τοῦτον ἐθνικὸν σκοπὸν συνέστη ἡ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς γλώσσης «Πανελλήνιος Ἕνωσις» ἥτις μνήμων τῶν ἐν τῷ Φαίδωνι τοῦ Πλάτωνος «τὸ μὴ καλῶς λέγειν οὐ μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελές, ἀλλὰ καὶ κακὸν ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς», καλεῖ εἰς ἀδελφικὴν συνεργασίαν πάντας τοὺς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ κράτους συναισθανομένους τὴν ἀνάγκην τῆς περιφρουρήσεως καὶ τηρήσεως καθαρᾶς καὶ ἀνοθεύτου τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν γλώσσης, ἥτις ἀποτελεῖ λαμπρότατον τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος τρόπαιον καὶ τὸ μεγαλοπρεπέστατον καὶ τηλαυγέστατον τῆς ἐθνικῆς προόδου μνημεῖον.

ΟΙ ΕΘΝΟΣΩΤΗΡΕΣ

«Γεώρ. Μιστριώτης, Ἰωάν. Καλοστύπης, Σπ. Παγανέλης, Νικ. Τριανταφυλλάκος, Ἰωάν. Κουντουριώτης, Ἐπαμ. Δηλιγιάννης, Κωνστ. Παπαμιχαλόπουλος, Ἀντ. Καρτάλης, Ἀντ Ζυγομαλᾶς, Γεώρ. Χατζηδάκης, Σπυρ. Βάσσης, Μαργ. Εὐαγγελίδης, Ἐμμ. Ζολώτας, Δημ. Μιχαλόπουλος, Γεώρ. Γαρδίκας, Μιλτ. Δάλλας, Γεώρ. Καπετανάκης, Θεόδ. Μαριολόπουλος, Νικ. Δημητρόπουλος, Κωνστ Ζησίου, Γεώρ. Παπαβασιλείου, Βασ. Νικολαΐδης».

ΔΩΡΟΔΟΚΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

«Βραβεύονται μία ἢ πλείονες τῆς μιᾶς ἐφημερίδες ἢ περιοδικὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν γλωσσικῶς ἐπιμελέστερον καὶ ἀκριβεστερον γραφομένων».

ΤΑ ΔΟΛΩΜΑΤΑ

«Ἀναγράφονται:

α'.) **Συνδρομηταὶ** οἱ προσενεγκόντες ἐφ' ἅπαξ δραχ. 100.

β'.) **Δωρηταὶ** οἱ προσενεγκόντες ἐφ' ἅπαξ δραχ. 250 ἢ ἐπὶ τριετίαν ἀνὰ δραχ. 100 ἐτησίως.

γ'.) **Εὐεργέται** οἱ προσενεγκόντες ἐφ' ἅπαξ δραχ. 1000 ἢ ἐπὶ πενταετίαν ἀνὰ δρ. 250 ἐτησίως.

δ'.) **Μεγάλοι εὐεργέται** οἱ προσενεγκόντες ἐφ' ἅπαξ δραχ 5.000 ἢ ἐπὶ πενταετίαν ἀνὰ δραχ. 1000 ἐτησίως.

ε'.) **Ἀθλοθέται** οἱ διατιθέμενοι μονίμως ἢ ἐφ' ἅπαξ ποσὸν ἀνάλογον δι' ἓν τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 3ῳ ἀγωνισμάτων.

ς'.) Ἱδρυταὶ ἀναγράφονται πάντες οἱ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς λειτουργίας τῆς «Πανελληνίου Ἑνώσεως ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς γλώσσης» ἐγγραφέντες μέλη τακτικὰ ἢ πρόεδρα ἢ ἀναγραφέντες συνδρομηταί, δωρηταί, εὐεργέται, μεγάλοι εὐεργέται καὶ ἀθλοθέται».

Στὸ ἄλλο φύλλο θὰ δημοσιέψουμε μερικοὺς ἐπίσημους ἀριθμοὺς ἀπὸ κάπιο φυλλάδιο ποὺ ἐπιγράφεται «Μαρτυρικαὶ καταθέσεις ἐν ταῖς περὶ διατροφῆς καὶ διαζυγίου δίκαις Ἀριάδνης Σ. Σακελλαροπούλου κατὰ Σωτηρ. Α. Σακελλαροπούλου γυμνασιάρχου».

Οἱ ἀριθμοὶ αὐτοί, ποὺ συμπληρώνουν, μπορεῖ νὰ πεῖ κανείς, τὸ καταστατικὸ τῆς καινούριας ἑταιρίας, ἀποδείχνουν ὁλοφάνερα πόσα κερδίζουν κάθε χρόνο, μὲ τὴν προστασία τῆς ἐθνικῆς (!!) γλώσσας ὁ Μιστριώτης καὶ οἱ συντρόφοι του.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Οἱ «Ἀθῆναι» κ' οἱ ἄλλες φημερίδες, οἱ *Ρωμαΐκες*, παρακαλοῦμε, λυσσάξανε ποὺ ὁ Καλομοίρης θέλησε νὰ τοιχοκολλήσει *Ρωμαΐκα* προγράμματα στοὺς δρόμους γιὰ τὴ «Μουσικὴ βραδιά» του καὶ τοῦ τὸ καταλογήσανε γιὰ προδοσία· ἐξὸν ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη» τῆς Τετράδης ποὺ τονέ χαραχτήρισε, μὲ μεγάλη της συγκατάβαση, μοναχὰ *ἰδιότροπο*.

— Ἂς εἶναι. Ὁ Καλομοίρης, γιὰ νὰ εὐχαριστήσει τὶς φημερίδες, τοιχοκόλλησε στοὺς δρόμους προγράμματα φραντζέζικα.

— Καὶ οἱ φημερίδες δὲν τὴ νιώσανε τὴ χοντρὴ βρισιὰ καὶ τὴ φοβερὴ περιφρόνηση ποὺ τοὺς ἔκαμε.

— «Θέλετε, τοὺς εἶπε, καθαρεύουσα; Μὰ ἡ καθαρεύουσα εἶναι ξένη γλώσσα, δὲν εἶναι Ρωμαΐκη. Κι ἀφοῦ δὲ μ' ἀφίνετε νὰ μιλήσω στοὺς πατριῶτες μου τὴ γλώσσα τους, τοὺς μιλάω καὶ γὼ Φραντζέζικα, ποὺ καὶ γλώσσα ζωντανὴ εἶναι καὶ περισσότερο τὰ νιώθουν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τὴν Καθαρεύουσα».

— Ἡ σοφὴ «Ἑστία» μᾶς εἶπε καὶ τοῦτο: Ἀφοῦ ὁ Καλομοίρης εἶναι δημοτικιστής, σημαίνει πὼς θάναι καὶ κακὸς μουσικός (Κοίταξε «Ἑστία» Τρίτης, σελ. 2, στήλη 1). Κατὰ τὴ λογικὴ τῆς «Ἑστίας», ποὺ νὰν τὴ χαίρεται, καλὸς μουσικὸς εἶναι μονο ὁ κ. Θεόβραστος Σακελλαρίδης ποὺναι καθαρευουσιάνος καὶ πολύτιμος φίλος τῆς «Ἑστίας».

— Ἡ «Ἑστία», πάντα ἡ σοφὴ «Ἑστία», ἐφεύξατο: Ἔκαμε ξέγκλημα ὁ Καλομοίρης νὰ μεταφράσει τὸ preludio σὲ *πρωτοβάρεμα*. Τὸ preludio εἶναι παγκόσμια μουσικὴ λέξη, εἶπε, ξεχνώντας ὅμως ἡ σοφὴ πὼς ὅσες φορες σὲ μουσικὰ προγράμματα ἢ ἄρθρα τὸ preludio μεταφράστηκε σὲ «εἰσαγωγή», ἔπαψε πιὰ γιὰ δαύτηνε καὶ τοὺς ὁμοίους της νὰναι παγκόσμια λέξη.

— Καὶ μιὰ εἰδηση, γιὰ νὰ χαροῦν οἱ φίλοι. Τὴν περασμένη βδομάδα ὁ λεβέντης μας Νίκος Βέης ἔγινε διδάχτερας τῆς φιλολογίας μὲ «Λ αν καλῶς», ἂν καὶ ἡ ἐπιστημονική του δουλιὰ ἀπὸ καιρὸ τοῦχει δώσει τὸ «Ἄριστα».

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Γ. Καό. Ἀλεξάνδρεια. Ἔχασες νὰ μᾶς στείλεις τὴ συντρομὴ τοῦ 908 Ἡ συντρομὴ πληρώνεται μπροστά, καθὼς ξέρεις. Καὶ μιὰ κ' ἔγινε λόγος, παρακαλοῦμε καὶ τοὺς ἄλλους συντρομητάδες μας, καὶ μάλιστα τοῦ ἐξωτερικοῦ, νὰ μᾶς στείλουν τὶς συντρομές τους, λογαριάζοντας πάντα πὼς ἕνα φύλλο ποὺ δὲν κυνηγάει μὲ τὰ συνηθισμένα δημοσιογραφικὰ τερτίπια, μὰ μὲ τὴν ἴσια δουλιά, νάπλώσει τὴν κυκλοφορία του, πρέπει νὰ εἰσπράττει τὶς συντρομές του γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ βγαίνει. Νὰ λεει κανείς, σὰν τὸν κ. Ροντ. λ. χ. τῆς Πόλης πὼς δὲν τοῦ στέλνοταν τὸ φύλλο (ἐνῶ τοῦ στέλνεται ταχτικώτατα, μέσο τοῦ φίλου Σιαμπ.), γιὰ νὰ ξεφύγει τὴν πληρωμή, εἶναι εὔκολο. Δὲ βοηθέται ὑλικὰ ὁ «Νουμᾶς», ὅσο καὶ τὸ «Πάτριον», γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ μοιράζεται χάρισμα, καὶ γι' αὐτὸ πληρώνουν τὴ συντρομή τους κι αὐτοὶ ἀκόμα οἱ συνεργάτες τους, ποὺ πολλοὶ τους ἔπρεπε καὶ νἀκριβοπληρώνουναι γιὰ τἄρθρα ποὺ τοῦ δίνουνε. Ἡ συντρομὴ στὸ «Νουμᾶ», εἶναι συντρομὴ στὸν ἀγώνα, κ' ἔτσι λογα ἰάζεται ἀπὸ ὅλους μας.

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100.000!

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κληρώσεις: 29 Ἰουνίου, 26 Ὀκτωβρίου καὶ 31 Δεκεμβρίου

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ ΕΚΑΣΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΙΣΧΥΟΝ ΔΙΑ ΜΙΑΝ ΚΛΗΡΩΣΙΝ

Κέρδη ἑκάστης κληρώσεως

1 ΜΕΓΑ ΚΕΡΔΟΣ	ἐκ δραχ.	**100,000**
1 Κέρδος	» »	**25,000**
1 Κέρδος	» »	**10,000**
3 Κέρδη	» »	**5,000**
5 Κέρδη	» »	**1,000**
411 Κέρδη	» »	**100**
578 Κέρδη	» »	**50**
1000 ἐν ὅλῳ κέρδη ἀξίας δραχμῶν.....		**225,000**

Γραμμάτια πωλοῦνται. Εἰς τα δημόσια ταμεῖα καὶ λοιπὰς δημοσίας ἀρχὰς, εἰς τὰς Τραπέζας, εἰς τοὺς σταθμάρχας καὶ σταθμάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστὰς τῶν μονοπωλίων καὶ τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων πρὸς **δραχ. μίαν** ἕκαστον γραμμάτιον, ἰσχύον διὰ μίαν ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων κληρώσεων.

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ **Γραφεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων, Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν εἰς Ἀθήνας.**

Ὁ διευθύνων τμηματάρχης
Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ